

€ 3,00

december 2009

Word abonnee van Doorbraak zie achterpagina!



“Geestelijk nog dekoloniseren”

De econoom en historicus Sandew Hira heeft 19 boeken gepubliceerd over geschiedenis, Suriname en de multiculturele samenleving. In juni 2009 is hij begonnen met zijn project “Decolonizing the mind”, een fundamentele kritiek op de koloniale geest die weer op Nederlandse universiteiten rondwaart.

Met zijn project wil Hira “het wetenschappelijke kolonialisme” aan de kaak stellen, een wetenschappelijke stroming die van het Nederlandse koloniale verleden een onkritisch of zelfs uitermate positief beeld geeft. Hij probeert in discussie te gaan met vertegenwoordigers van die stroming en zijn bezwaren tegen hun gedachtegoed zo breed mogelijk bekend te maken. Kolonialisme is voor Hira een systeem van onderdrukking en uitbuiting, waarbij de kolonisator de gekoloniseerde dwong om voor hem arbeid te verrichten. Hira heeft zijn kritiek op het wetenschappelijke kolonialisme uiteengezet in zijn onlangs verschenen boek “Decolonizing the mind”.

Het huidige wetenschappelijke kolonialisme staat in de traditie van het wetenschappelijke racisme dat in de negentiende eeuw opkwam. Wetenschappers deelden de mensheid in “rassen” in en streefden ernaar om de superioriteit van “het blanke ras” aan te tonen. Een bekend voorbeeld daarvan vormden de schedelmetingen, die moesten bewijzen dat “het blanke ras” meer herseninhoud zou hebben dan andere “rassen”. Het huidige wetenschappelijke kolonialisme bedient zich ook van zulke pseudo-wetenschappelijke argumenten om aan te tonen hoe positief het kolonialisme is geweest, ook voor zwarte mensen. In eerste instantie sprak Hira over “de tempo doeloe-ideologie” van dit soort wetenschappers. Met “tempo doeloe” wordt bedoeld op “de goede oude tijd” in het koloniale Nederlands-Indië. Maar dat begrip is in het buitenland niet erg bekend. Om aan te sluiten

bij internationale discussies gebruikt Hira nu liever de term “decolonizing the mind”.

KWAKZALVER

De discussie over het vergoelijken van het Nederlandse kolonialisme speelt zich af tegen de achtergrond van het bredere maatschappelijke debat over “de Nederlandse identiteit”. Het wetenschappelijke kolonialisme vergroot de nationalistische trots over het ‘glorieuze’ verleden van de natie. Hira richt zich tegen de hele stroming van het wetenschappelijke kolonialisme, maar sommige wetenschappers maken het zo bont met het ophemelen van het kolonialisme dat ze met name genoemd moeten worden. Neem bijvoorbeeld de Leidse hoogleraar Piet Emmer.¹ Hira noemt hem “een racistische kwakzalver”. Volgens Emmer hadden de mensen die tot slaaf werden gemaakt, geen besef van het idee van vrijheid. Zo erg zou het dus niet geweest zijn dat in de loop der eeuwen miljoenen mensen werden ontvoerd en als dwangarbeiders te werk werden gesteld, evenals hun nazaten. Hij gaat bovendien uit van een belachelijk laag aantal levens dat zou zijn verwoest door de slavernij, omdat hij enkel de doden telt die vielen tijdens de overtocht van Afrika naar Amerika. Volgens Hira is dat veel te beperkt, omdat natuurlijk ook de mensen meegerekend moeten worden die wel levend in Amerika aankwamen, plus alle mensen die in Afrika achterbleven en hun ontvoerde familieleden, vrienden of dorpsgenoten moesten missen, plus ook nog eens alle mensen van latere generaties die in slavernij werden geboren. “Als je zo telt, dan kom je uit op een aantal van 300 tot 400 miljoen mensen, in plaats van de 10 tot 12 miljoen van Emmer”, aldus Hira. Hij wijst ook Emmers schandalige beenruimte-vergelijking af. Voor een slaaf was er “ongeveer dezelfde ruimte ter beschikking als voor een economy class-passagier in een Boeing 747”, schreef Emmer laconiek over de helse overtocht per schip naar Amerika. Zo bagatelliseert hij de slavernij.

► ► ► Vervolg op pagina 4

Slachtoffers mensenhandel pion in vreemdelingenbeleid

Eind oktober 2009 bracht de Nationaal Rapporteur Mensenhandel alweer haar zevende rapport uit.¹ Jaarlijks doet ze verslag over de aanpak van mensenhandel, waarbij ze over het algemeen enkele harde noten kraakt richting overheid. Haar aandachtspunten verschillen per rapport, maar jaarlijks klaagt ze erover dat de mensenrechten van de slachtoffers onvoldoende gewaarborgd zijn. En dat heeft alles met het migratiebeleid te maken.

Bij de presentatie van haar rapport gaf rapporteur Corinne Dettmeijer aan wat de essentie van de aanpak van mensenhandel moet zijn: preventie, de bestraffing van daders en de bescherming van slachtoffers.² In de praktijk schort het daar flink aan.

Mensenhandel is een vorm van zware en goed georganiseerde criminaliteit. De opsporing ervan heeft grote prioriteit in Nederland en steeds meer andere EU-landen. De handel gaat vaak over landsgrenzen heen en vergt daarom een internationale aanpak. Er is de EU-lidstaten veel aan gelegen om deze criminaliteit op te sporen en aan te pakken, maar ook om ongewilde migratie naar het rijke Westen te voorkomen.

SEKSINDUSTRIE

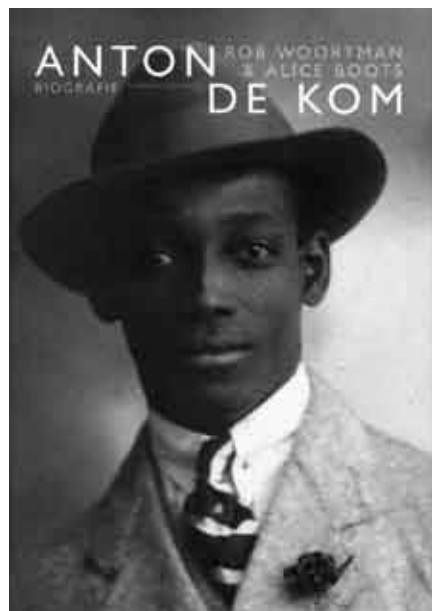
Mensenhandel is een verzamelwoord voor alle vormen van arbeidsuitbuiting onder mensonterende omstandigheden.³ Het gaat veelal gepaard met geweld, dwang, misleiding en chantage. De meeste aandacht gaat over het algemeen uit naar gedwongen prostitutie, maar er vindt ook mensenhandel plaats in de horeca, de tuinbouw, de industrie en het huishoudelijk werk. Soms wordt er dan gesproken van slavernij. Slechts sporadisch worden andere vormen dan gedwongen prostitutie gemeld. Niet omdat het niet voorkomt, maar omdat opsporingsdiensten, zoals de politie en de arbeidsinspectie, mensenhandel niet als zodanig herkennen, of de uitbuiting als minder erg opvatten, zoals bijvoorbeeld blijkt uit de gebeurtenissen van mei 2009 in een aspergestekerij in Someren. Roemeense arbeiders ontvingen daar nauwelijks loon, werden geslagen tijdens het werk en mochten het terrein niet af. 's Nachts werden ze opgesloten in een brandonveilig pand. Ondanks herhaald opgelegde boetes kon de werkgeefster jarenlang vrij openlijk doorgaan met haar slavernij-achtige praktijken.

In 2008 waren er 826 officieel geregistreerde slachtoffers van mensenhandel in Nederland, waarvan 94 procent vrouwen. Van de vrouwelijke slachtoffers was 21 procent minderjarig, van de mannelijke 11 procent. Van 57 procent is bekend dat ze in de seksindustrie werkten. Van maar liefst 36 procent bleef het werk onbekend, wat laat zien hoe terughoudend slachtoffers zijn met het verstrekken van informatie uit angst voor represailles, verlies van inkomsten en uitzetting. Het merendeel van de slachtoffers in de seksindustrie is uit Nederland zelf afkomstig: 62 procent. De meesten van hen zijn door een zogenaamde “loverboy” in de prostitutie terecht gekomen.

► ► ► Vervolg op pagina 13

Anton de Kom blijft anti-koloniale inspiratiebron

In 2009 was het 75 jaar geleden dat Anton de Kom de indrukwekkende aanklacht “Wij slaven van Suriname” schreef. Dat werd herdacht met een bijeenkomst en de publicatie van een biografie over deze zwarte anti-koloniale en anti-fascistische activist.



“Wij slaven van Suriname” is voor het emancipatieproces van de nazaten van Surinaamse slaven uiterst belangrijk geweest. In zijn boek beschreef De Kom, wiens vader nog slaaf was geweest, meeslepend de gruwelijke geschiedenis van de Nederlandse slavenhandel en slavernij. Hij toonde aan dat de afschaffing van de slavernij in 1863 niet het einde betekende van uitbuiting en onderdrukking. De afstammelingen van slaven en de nieuw aangevoerde Hindoestaanse en Javaanse contractarbeiders gingen tot ver in de twintigste eeuw gebukt onder racisme, beroerde woon- en arbeidsomstandigheden, hoge kindersterfte, ondervoeding, werkloosheid, en slechte gezondheidszorg. De Kom riep de diverse bevolkingsgroepen op om gezamenlijk te strijden tegen kolonialisme en kapitalisme, en zich niet tegen elkaar te laten uitspelen door de verdeel- en heerspolitiek van de Nederlandse machthebbers. Dat is de blijvende waarde van een van de eerste en bekendste uit de Surinaamse hoek afkomstige anti-koloniale geschriften.

Hoe actueel De Koms boek nog steeds is, blijkt bijvoorbeeld uit zijn weergave van het onderwijs in de kolonie. Dat stond volkomen in het teken van de verheerlijking van de Nederlandse kolonisator. Een dergelijke nationalistische indoctrinatie voert ook in de huidige inburgeringscursussen de boventoon. “Wanneer wij, kleine negerjongens, kinderen of kleinkinderen van slaven, op school les in de vaderlandse geschiedenis kregen, dan was dat natuurlijk de geschiedenis der blanke krijgslieden”, zo herinnerde De Kom zich zijn jeugd in het begin van de twintigste eeuw. “Voor de klas stonden de eerwaarde Tilburgse broeders en zij onderwezen ons in de heldendaden van Piet Hein en De Ruyter, van Tromp en de Evertsen en Banckert. Wij, zwarte kinderen op de achterste banken (de voorsten waren bestemd voor zoons en dochters van Europeanen), martelden onze hoofden om er de jaartallen van Hollandse, Beierse en Bourgondische gravenhuizen in te pompen. Wij, die met de stok gestraft werden wanneer wij het waagden binnen de schoolmuren onze eigen Surinaamse taal te spreken, moesten in geestdrift raken voor de opstandigheid van Claudius Civilis en de dappere Verlatinghe van Willem de Zwijger. Wij, die de namen van de opstandelingen Bonni, Baron en Joli Coeur tevergeefs in onze geschiedenisboekjes zochten, beijverden ons om vlug en nauwgezet voor het examen de namen en jaartallen op te dreunen der Nederlandse gouverneurs, onder wier bewind men onze vaders als slaven ingevoerd heeft. En het systeem werkte. Geen beter middel om het minderwaardigheidsgevoel bij een ras aan te kweken dan dit geschiedenisonderwijs waarbij uitsluitend de zonen van een ander volk worden genoemd en geprezen. Het heeft lang geduurd voor ik mijzelf geheel van de obsessie bevrijd had dat een neger altijd en onvoorwaardelijk de mindere zijn moest van iedere blanke.”

MONUMENT

De in 1898 in Paramaribo geboren De Kom vertrok in 1920 naar Nederland. Hij trouwde met Nel Borsboom, een witte vrouw met wie hij vier kinderen kreeg. Steun voor zijn anti-koloniale strijd vond hij alleen in communistische kringen. Hij werd een belangrijk woordvoerder van de beweging die pleitte voor de onafhankelijkheid van de koloniën. In 1933 keerde hij terug naar Suriname. Hij begon daar een gratis adviesbureau voor de arme bevolking, dat snel een groot succes werd. Op sommige dagen dromden meer dan vijftienhonderd mensen voor het bureau samen. De koloniale autoriteiten moesten niets hebben van de opkomende arbeidersstrijd en beschouwden De Kom als een staatsgevaarlijke oproerkraai. Hij werd al snel opgepakt en zonder vorm van proces drie maanden gevangen gehouden. Een grote menigte die zijn vrijlating eiste, werd beschoten door de politie. Daarbij

vielen twee doden en 22 gewonden. Het koloniale bestuur wilde van de lastpak De Kom af en zette hem uit naar Nederland. Hij werd bij aankomst hier door zo’n tweeduizend mensen als een held binnengehaald. Staand op het dak van een auto sprak hij de menigte toe: “Ik wil met jullie strijden tegen het imperialisme dat de vijand is van blanke en bruine arbeiders. Ik roep jullie sympathie en jullie daadwerkelijke solidariteit in voor het ongelukkige Surinaamse proletariaat.” Na publicatie van “Wij slaven van Suriname” in 1934 werd hij steeds bekender. Maar door de crisis van de jaren 30 bleef hij lang werkloos en verarmde hij. Zijn andere geschriften werden niet uitgegeven. Tijdens de Tweede Wereldoorlog ging De Kom in het verzet. Hij schreef voor illegale bladen en deed koerierswerk. Zoals zoveel andere verzetsstrijders werd ook De Kom opgepakt. Hij werd gedeporteerd naar concentratiekamp Neuengamme, waar hij vlak voor de bevrijding overleed.

De recente biografie “Anton de Kom” van Alice Boots en Rob Woortman biedt naast een heleboel boeiende informatie over leven en werk van De Kom ook een belangwekkende uiteenzetting over de beeldvorming rond zijn persoon. Vrijheidsstrijder, verzetsheld, vakbondsman, Surinaamse nationalist, communist, revolutionair, schrijver, aanklager, banneling: De Kom is tijdens zijn leven en vooral na zijn dood voorzien van allerlei etiketten en omringd door mythen. De persoon van en het beeld over De Kom zijn zo nogal los van elkaar komen te staan. Daar komt bij dat de populariteit en de politieke erfenis van De Kom in de jaren 80 is misbruikt door het toenmalige bloedige militaire bewind van Suriname. Om zich een revolutionair imago aan te meten, maakte het regime hem tot een belangrijk onderdeel van de staatspropaganda. “Bijna niemand heeft Anton de Kom gezien als een vertegenwoordiger van de zwarte emancipatie die in de jaren 30 sterk opkomt in de Verenigde Staten maar in Nederland weinig aandacht krijgt, omdat het land dan nog zo weinig mensen van Afrikaanse afkomst telt”, aldus Boots en Woortman. Zij lijken zich tot taak te hebben gesteld om De Kom tot een mens van vlees en bloed te maken, en te breken met legendevorming als “zwarte messias”. Zo willen ze persoonsverheerlijking en heiligenverhalen proberen te voorkomen.

De biografen gaan ook in op de onverkwikkelijke affaire rond het standbeeld van De Kom op het Anton de Komplein in Amsterdam-Zuidoost. Na een uitgebreide inspraakprocedure werd in 2006 gekozen voor een monument dat De Kom naakt uitbeeldt. Dat leidde tot boze reacties, niet alleen uit de Surinaamse hoek. De Kom was altijd opvallend deftig en elegant gekleed. Hij was geen slaaf die naakt door het leven moest gaan. “Stel je eens voor dat Anne Frank zonder kleren wordt uitgebeeld”, aldus critici van het monument, “dat zou toch ook niet kunnen?”

“Anton de Kom”, Rob Woortman en Alice Boots. Uitgeverij: Contact, € 49,95. ISBN: 9789025432485.

Harry Westerink



Albayrak en de gemeentelijke ongehoorzaamheid



Leven zonder noodopvang in Calais. Zie achterpagina. Fotoreportage: Alex Wolf en Rogier ten Hacken.



Volgens het bestuursakkoord over de pardonregeling moeten alle gemeentelijke noodopvangen voor afgewezen vluchtelingen per 1 januari 2010 gesloten zijn. Tot voor kort hield staatssecretaris van Justitie Nebahat Albayrak bij hoog en laag vol dat deze datum gehaald zou gaan worden.

Op 19 november 2009 liet ze echter voor het eerst weten dat dit “wel eens niet het geval zou kunnen zijn”, tot grote frustratie van de rechtse partijen.¹

De pardonregeling van 2007 heeft bijna 28 duizend vluchtelingen aan een verblijfsvergunning geholpen. Die hadden voor 1 april 2001 asiel aangevraagd, maar eerder geen verblijfsrecht gekregen. Velen hadden lang rondgezworven en nog wel een nieuwe verblijfsaanvraag ingediend. Ze verbleven dus rechtmatig in Nederland, maar hadden volgens de overheid daarmee geen recht op onderdak of inkomen. Lokale steungroepen vingen de vaak sterk verpauperde vluchtelingen op, die anders op straat hadden moeten leven. Deze organisaties, die in de jaren 90 vaak waren opgezet vanuit kerken of de linkse actiebeweging, werden anno 2007 vooral gesubsidieerd door gemeenten. Daarmee gingen die lijnrecht in tegen het opvangbeleid van de rijksoverheid, voor wie dat een doorn in het oog was.

De pardonregeling werd opgezet als een ruilhandel tussen beide overheden. Het pardon kon alleen doorgaan als gemeenten zichzelf via een bestuursakkoord verplichtten om “de voorzieningen te beëindigen van personen die geen recht meer hebben op van rijkswege verstrekte opvangvoorzieningen”. De rijksoverheid zou vervolgens alle rechtmatig in Nederland verblijvende mensen opvang verschaffen, zo werd beloofd.²

PERSPECTIEF

Dit “sluitende beleid” werd door veel gemeenten als harde voorwaarde gezien voor het beëindigen van hun eigen noodopvang.³ “Het Rijk moet hierin zijn verantwoordelijkheid nemen”, aldus de Groningse wethouder Peter Verschuren in 2008. De Amsterdamse wethouder Marijke Vos verklaarde in 2007 zelfs: “Ik vertik het om de zorgplicht van de gemeente Amsterdam, mijn zorgplicht, te grabbel te gooien”. Albayrak echter liet niet met zich spotten. “Ik heb met de gemeenten niet de afspraak gemaakt dat, als ik er niet in slaag iedereen uit te zetten, de gemeenten deze mensen mogen opvangen. Ik heb nooit afgesproken dat het een sluitende aanpak moet zijn.”

Er is een heleboel kritiek te geven op de gemeentelijke noodopvang. Veel opvangen werken met het criterium van “perspectief”, in navolging van de christelijke hulporganisatie INLIA.⁴ Volgens dat criterium heeft een vluchteling alleen “perspectief” als hij een kansrijke verblijfsaanvraag heeft ingediend, of als hij actief meewerkt aan zijn terugkeer naar het land van herkomst. Veel noodopvanginstellingen helpen afgewezen vluchtelingen echter niet met het opstarten van een nieuwe verblijfsaanvraag. De vluchtelingen die dat toch willen, staan er veelal alleen voor. Ze moeten zelf hun weg vinden in de wirwar van aanvraagformulieren, en honderden euro’s voor aanvraagkosten ophoesten. Vluchtelingen kunnen in theorie “uit vrije wil” terugkeren, maar vaak wordt die “vrijwilligheid” bepaald door gebrek aan overlevingsmogelijkheden en door angst voor opsluiting in een illegale gevangenis, met deportatie als gevolg. Overigens worden veel mensen in schrijnende omstandigheden helemaal niet opgevangen, omdat ze volgens de betrokken noodopvanginstelling geen “perspectief” hebben.

Noodopvanginstellingen hebben wel degelijk flink wat mensen geholpen. De verplichte sluiting van de noodopvang is daarom een harde slag voor afgewezen vluchtelingen en voor de hele structuur van vluchtelingensteun. Albayrak presenteert nu de komende vernieuwde asielprocedure als de zaligmakende oplossing. Die procedure zou sneller moeten gaan werken. Maar sneller is natuurlijk niet automatisch rechtvaardiger of zorgvuldiger. Ook worden de mogelijkheden om opnieuw asiel aan te vragen ermee ernstig beperkt. Volgens de nieuwe regels kunnen eventuele vervolgprocedures parallel aan de asielprocedure gaan lopen. Zo probeert de rijksoverheid te voorkomen dat afgewezen vluchtelingen in de toekomst hun verblijf kunnen “rekken”. Een aangenomen motie van PvdA-Kamerlid Hans Spekman dringt weliswaar aan op opvang voor mensen met een medische verblijfsaanvraag, maar Albayrak verschuilt zich erachter dat ze de benodigde 15 miljoen euro daarvoor nog niet heeft gevonden. Daar komt bij dat de overheid altijd heeft gesteld geen opvang te willen bieden aan deze groep. De “valse” aanvragen zouden namelijk niet meteen kunnen worden onderscheiden van de “echte”, en dan zouden mensen onterecht in de opvang zitten. Daarom moeten

soms doodzieke mensen op straat leven. Bovendien wordt ook nog eens de medische verblijfsprocedure aangescherpt. Illegalen die een verblijfsaanvraag doen op grond van hun medische situatie, zouden volgens de nieuwe regels in het eerste jaar geen verblijfsvergunning kunnen krijgen, maar alleen “uitstel van vertrek”. Pas als te verwachten is dat de aanvrager na dat eerste jaar nog minstens een heel jaar ziek zal zijn, komt hij in aanmerking voor een tijdelijke verblijfsvergunning, aldus een brief van de staatssecretaris in oktober 2009.⁵

EIGEN VERANTWOORDELIJKHEID

Noodopvanginstellingen hebben naast pardonkandidaten ook mensen met een medische aanvraag of een buiten schuld-aanvraag ondersteund. Veel vluchtelingen kunnen niet terugkeren naar hun land van herkomst, omdat de overheid daar de terugkeer dwarsboomt. Opvang van dit soort groepen blijft ook na 1 januari 2010 van levensbelang. Albayrak heeft de gemeenten opgedragen om de namen van de cliënten van de noodopvanginstellingen aan haar door te geven. De IND zal hun aanvragen dan sneller dan normaal behandelen, beloofde de staatssecretaris, die een adder onder het gras heeft zitten. Als de vluchtelingen namelijk alsnog worden afgewezen, dan worden ze meteen overgeplaatst naar “de vrijheidsbeperkende locatie” Ter Apel, of - als ze weigeren om mee te werken aan terugkeer - naar de gevangenis, zo blijkt uit een filmpje van het ministerie van Justitie.⁶ Albayrak legt zo het mislukken van “de sluitende aanpak” op het bord van de illegaal zelf. “Het is uiteindelijk echt alleen de verantwoordelijkheid van de vreemdeling om mee te werken aan het eigen vertrek.”

De noodopvangen zijn in veel gemeenten al dicht of gaan binnenkort sluiten. Achttien gemeenten gehoorzamen Albayrak echter niet. Den Bosch, Den Haag, Leeuwarden, Leiden, Leidschendam-Voorburg, Utrecht, Venlo, Wageningen en Zwolle willen voor onbepaalde tijd doorgaan met de noodopvang. Almere, Arnhem, Breda, Doorn en Heerlen willen hun noodopvang pas halverwege 2010 sluiten. Amsterdam wil “kortstondige opvang” blijven bieden aan mensen in “noodsituaties”. Groningen stopt er weliswaar mee, maar wethouder Verschuren houdt nog wel een kleine slag om de arm: “Ik heb erbij gezegd: ik geef geen garanties. Als het nodig mocht zijn, dan gaan wij als gemeente daarmee weer aan de slag.”⁷ En zo denken ook Tilburg en Zaanstad erover.⁸

Het frustreert Albayrak dat sommige gemeenten tegen het landelijke beleid in willen gaan. Ze heeft de Tweede Kamer al laten weten dat ze tegen die gemeenten gaat optreden, mogelijk met financiële sancties. Het is de vraag hoe lang de gemeentelijke ongehoorzaamheid zal duren. In een brief uit 2008 gaf de Vereniging van Nederlandse Gemeenten aan dat gemeenten “loyaal meewerken aan het rijksbeleid”. Dat hebben ze nooit willen “frustreren”. Het lokale bestuur maakt immers deel uit van de overheid en zal het keiharde vreemdelingenbeleid uiteindelijk altijd blijven steunen.

Mariët van Bommel

Noten

1. “Albayrak: na jaarwisseling ook nog noodopvang”. Zie: De Pers-website <www.depers.nl>.
2. “Van noodopvang naar nooit opvang”, Sandor Schmits en Harry Westerink. Zie: <www.gebladerte.nl>, Fabel-krant 85/86.
3. “Eens illegaal, altijd illegaal?”, Mariët van Bommel en Harry Westerink. Zie: <www.gebladerte.nl>, Fabel-krant 95/96.
4. “INLIA steunt vooral de overheid”, Jan Tas. Zie: <www.gebladerte.nl>, Fabel-krant 64.
5. “Medisch advies en rechtsbijstand in de verbeterde asielprocedure”. Zie: Justitie-website <www.justitie.nl>.
6. “Staatssecretaris Albayrak bezoekt noodopvang Groningen”. Zie: Justitie-website <www.justitie.nl>.
7. “Noodopvang asielzoekers 1 januari dicht”. Zie: You Tube-website <www.youtube.com>.
8. “Gemeenten negeren Albayrak”, Robert van den Griend. Zie: Vrij Nederland-website <www.vn.nl>.

> Zonder Papieren

Een geslaagde strijd voor verblijfsrecht

Het leven in de illegaliteit is hard en rechteloos. Wie geen verblijfsrecht heeft, wordt uitgesloten. Een illegaal gemaakt mens is een paria, een ontheemde, een uitgestotene. Het lukt zovelen niet om een verblijfsvergunning te krijgen, hoezeer ze daar ook voor vechten. Maar gelukkig komt het nog steeds voor dat iemand na een lange strijd toch in Nederland mag blijven. Dat overkwam bijvoorbeeld Jane Abdoella, een Surinaamse vrouw en moeder van drie Nederlandse kinderen.

Toen Abdoella in de zomer van 2008 het spreekuur van de Leidse steungroep De Fabel van de illegaal bezocht, was ze ten einde raad. Na 15 jaar geestelijke en lichamelijke mishandeling door haar ex-man was ze vanuit Suriname naar Nederland gevlucht, samen met haar kinderen. Ze had eerder al geprobeerd om verblijfsrecht te krijgen, maar de IND had haar steeds afgewezen. Ze begreep dat haar strijd steeds moeilijker aan het worden was. Maar ze moest wel, ze moest overleven, voor zichzelf en voor haar kinderen. Samen met een Fabel-medewerker zette ze een actieplan op. Alleen maar een nieuwe verblijfsaanvraag indienen zou geen kans van slagen hebben. Ze moest haar omgeving erbij betrekken. Ze moest de samenleving massaal gaan informeren, mobiliseren en om steun vragen. De Fabel hielp haar daarbij.

Ze stortte zich in een avontuur vol publiciteit, lobby en pressie. Ze haalde in een mum van tijd honderden steunhandtekeningen op. Ze sprak met de burgemeester, wethouders en raadsleden van de stad waar ze woonde, Alphen aan den Rijn. Ze schakelde ook journalisten in, burens, hulpverleningsinstellingen, haar huisarts, de pastoor van de katholieke kerk, directeuren en leraren van de scholen van haar kinderen, ouders van vrienden en vriendinnen van haar kinderen. En ze mailde naar Tweede Kamer-leden, ze schreef staatssecretaris Nebahat Albayrak een smeebrief, en ze had contact met mensenrechtenorganisaties. Ze vond een goede advocaat die na een slepende procedure voor elkaar wist te krijgen dat haar kinderen een uitkering van de gemeente Alphen kregen.

Ze toverde haar woning om tot een soort actiecentrum. Dag in dag uit was ze bezig met haar strijd voor verblijfsrecht. Ze beukte tegen de muur van de maatschappelijke uitsluiting. Ze vroeg om aandacht, ze liet van zich horen, ze zocht overal medestanders in haar strijd tegen het onrecht. Eerst was ze jarenlang in een gouden kooi gevangen gehouden door haar Nederlandse man. Nu kreeg ze te maken met de macht van de Nederlandse overheid, die haar maatschappelijk uitsloot. Maar ze liet niet over zich heen lopen. Ze vocht terug, want ze had ook het recht om op deze planeet een menswaardig bestaan te leiden. En toen, op een doodgewone vrijdagmorgen, de dag nadat ze bij de IND was geweest en met de moed der wanhoop voor zichzelf had gepleit, toen kreeg ze totaal onverwacht te horen dat de IND haar een verblijfsvergunning had gegeven. Ze was stomverbaasd, en vooral heel erg blij en gelukkig. Haar strijd was niet voor niets geweest. Na jarenlang alleen maar overleven, na zoveel stress en trauma's, kon ze eindelijk beginnen met leven.

Lees meer over de strijd van Abdoella in: "Eerst Nederlands, nu illegaal", Harry Westerink. Zie: <www.gebladerte.nl>, Fabel-krant 95/96. En: "Surinaamse vrouw strijdt voor verblijfsrecht", Fabel van de illegaal. Zie: <www.gebladerte.nl>, Losse teksten van De Fabel (29 augustus 2008).

Harry Westerink

nummer 4 > december 2009



Slavernijherdenking
in 2007.

“Geestelijk nog dekoloniseren”

► ► ► *Vervolg van voorpagina*

De dominantie van het wetenschappelijke kolonialisme zorgt ervoor dat de Nederlandse academische wereld minstens 50 jaar achterloopt op bijvoorbeeld de VS, waar anti-koloniaal onderzoek naar slavernij en slavenhandel een serieuze en inmiddels gerespecteerde bezigheid is. In Nederland meent men nog dat de Europese landen in de koloniale tijd een steeds hoger beschavingsniveau bereikten. Dat zou er uiteindelijk toe geleid hebben dat de slavernij op morele gronden werd afgeschaft. Maar volgens Hira was het Nederlandse beschavingsniveau in die tijd juist zeer laag. Om te beginnen was er hier geen beweging die streed voor de afschaffing van de slavernij, in tegenstelling tot bijvoorbeeld Groot-Brittannië, waar een behoorlijk grote abolitionistische beweging actief was. Een beweging die vooral op gang kwam door het verzet van de slaven zelf. Uit het boek “Capitalism and slavery” van Eric Williams blijkt bovendien dat niet morele bezwaren, maar puur economische argumenten de voornaamste redenen vormden om de slavernij af te schaffen. De plantage-economie bleek namelijk niet langer meer rendabel te zijn. De afschaffing van de slavernij was volgens Hira slechts een aanpassing van de koloniale methoden. De Nederlandse kolonisatoren zochten daarop naar nieuwe methoden om het systeem draaiende te houden. Zoals het ronselen van Aziatische contractarbeiders voor het werk in Suriname dat voorheen door slaven werd verricht. Koloniale wetenschappers beweren maar al te vaak dat het kolonialisme een soort beschavingsoffensief was, terwijl het in werkelijkheid steeds in gang werd gehouden door onderdrukking en terreur.

BOB MARLEY

“Wetenschap is feiten verzamelen en daar een theorie op loslaten. Andere feiten kunnen leiden tot een andere theorie”, aldus Hira. “Maar de aanhangers van het wetenschappelijke kolonialisme hebben helemaal geen door feiten ondersteunde theorie.” Opmerkelijk genoeg heeft het wetenschappelijke kolonialisme toch veel invloed in Nederland. Dat komt omdat het koloniale verleden onder witte Nederlanders nooit echt is verwerkt, maar eerder verdrongen of zelfs opgehemeld. Hira haalt “Redemption song” aan, een bekend lied van Bob Marley. “Emancipate yourselves from mental slavery.” Hira: “Op het mentale vlak is men hier nog niet gedekoloniseerd. We zitten in de laatste fase van het dekolonisatieproces, de geestelijke dekolonisatie. We hebben op dat vlak nog een lange weg te gaan. Sterker nog, de stem van het wetenschappelijke kolonialisme zal de komende tijd waarschijnlijk harder gaan klinken, gesteund door de extreem-rechtsen in de Nederlandse politiek. Maar uiteindelijk zal die stem aan kracht gaan inboeten, denk ik. West-Europese landen als Nederland bevinden zich namelijk in de positie van een eiland, met hun denken over kolonialisme. In het grootste deel van de wereld, zoals bijvoorbeeld in India en Brazilië, wordt het wetenschappelijk kolonialisme al lang als lariekoek afgedaan. Internationaal gezien is die stroming dus niet meer dominant. Maar door het zelfgekozen isolement kan de stroming in Nederland juist sterker zijn. Ik verwacht dat hij zal afsterven omdat hij geen intrinsiek bestaansrecht heeft. Nu probeert men om een vrije discussie over kolonialisme te verhinderen. Maar dat zal de stroming op den duur niet levend kunnen houden.” Zover is het echter nog niet. Ondertussen wil Hira de koloniale wetenschappers aan de tand voelen. Maar zij willen niet graag in debat met hem, zo is zijn ervaring. Critici als Hira zouden niet wetenschappelijk zijn, menen ze. Maar als hen wordt gevraagd om dat ook eens aan te tonen, geven ze niet thuis. In wetenschappelijke media worden kritische anti-koloniale geluiden veelal geblokkeerd.

Het is overigens de vraag of dit soort discussies momenteel überhaupt nog wel in academische kringen gevoerd kunnen worden. De arrogantie van de koloniale wetenschappers lijkt dat bij voorbaat onmogelijk te maken. Hira blijft hen weliswaar uitnodigen tot debat, maar beschouwt hen niet als het belangrijkste referentiepunt. De discussie over kolonialisme moet namelijk in de hele samenleving plaatsvinden. Gelukkig gebeurt dat al steeds meer. Hira maakt deel uit van een netwerk van mensen die in allerlei kringen het anti-koloniale gedachtegoed en onderzoek bevorderen. Zo geeft hij bijvoorbeeld cursussen waarin neo-koloniale ideeën worden bekritiseerd en aandacht wordt besteed aan zwarte denkers.

ZWARTE PIET

Hira is ook betrokken bij andere discussies, zoals die over het Sinterklaasfeest. Omdat Sinterklaas een fabel is, moet het volgens Hira niet moeilijk zijn om een ander verhaal voor dat kinderfeest te bedenken. Het zal kinderen niet veel kunnen schelen of Sinterklaas wordt vergezeld door Zwarte Piet of door een andere figuur. Het zijn echter de volwassenen die problemen hebben met het verdwijnen van Zwarte Piet. Hij vindt het onvoorstelbaar dat zoveel ouders de traditie van het overduidelijk racistische Sinterklaasfeest graag aan hun kinderen willen doorgeven. Hij roept kunstenaars op om een nieuw en anti-racistisch kinderfeest te bedenken. “Als het mogelijk is om een nieuw feest te introduceren, dan toont dat aan dat de cultuur in Nederland levend is en vitaliteit bezit.”

Over herstelbetalingen heeft Hira ook een uitgesproken mening: de Nederlandse staat moet worden verplicht om daar eindelijk eens aan te beginnen. “Ten tijde van de afschaffing van de slavernij in 1863 heeft Nederland wel de slaveneigenaren schadeloos gesteld, maar niet de slaven. Uit documenten uit die tijd blijkt zelfs dat men heeft proberen te bedenken hoe men de schadeloosstelling van de slaveneigenaren kon verhalen op de voormalige slaven. Als de koloniale wetenschappers beweren dat de afschaffing van de slavernij in de westerse wereld puur op morele overwegingen was gebaseerd, dan nodig ik hen uit om dat te bewijzen. Als ze willen aantonen dat morele overwegingen prevaleerden en nog steeds prevaleren boven economische, dan moeten ze over de brug komen en instemmen met herstelbetalingen. Onlangs stelde de PVV de vraag hoeveel ‘een allochtoon’ kost. Ik draai die vraag om: Hoeveel ben je ons nog schuldig? Die vragen moeten we aan elkaar koppelen, zodat de politieke context duidelijk wordt.”

Ook gevoelig ligt de vergelijking tussen de slavernij en de Shoah. Hira beschouwt de weerstand om die discussie aan te gaan als een belemmering voor het debat over ouderschap. Nederlanders kunnen het ouderschap van de Shoah makkelijk afschuiven op anderen, op nazi-Duitsland. Maar met het ouderschap van de slavernij kan dat niet. Hira ziet wezenlijke verschillen tussen de slavernij en de Shoah. Tijdens de slavernij werden miljoenen mensen onderdrukt en uitgebuit, maar niet fabrieksmatig vernietigd zoals dat met de Joden gebeurde. Toch is er volgens hem ook een overeenkomst: in beide gevallen ging het om misdaden tegen de menselijkheid.

Jos Hooimeijer
Harry Westerink

Noot

1. “Leidse slavernij-professor wil meer goedkope arbeidsmigranten”, Eric Krebbers. Zie: <www.gebladerte.nl>, Fabel-krant 75.

FNV-basis keurt flirt met racisten af

(Bob Wester, 13 oktober 2009)

Na massale reacties van kritische FNV-leden en medewerkers heeft de overkoepelende Federatieraad van vakbond FNV haar voorzitter Jongerius teruggefloten. Zij flirtte afgelopen weekend openlijk met Wilders’ PVV in het kader van de strijd tegen de verhoging van de AOW-leeftijd.

Lees meer: <www.doorbraak.eu>, thema rechts-populisme.

Suggestief AIVD-rapport tegen “asielterroristen”

(Gerrit de Wit, 14 oktober 2009)

Onlangs bracht de veiligheidsdienst AIVD een rapport uit waarin de dienst stelt dat het verzet tegen het asiel- en migratiebeleid “steeds verder radicaliseert”. Politici doken over elkaar heen, al schreeuwend om harde maatregelen tegen activisten. De PVV-er Hero Brinkman bombardeerde hen zelfs tot “asielterroristen”.

Lees meer: <www.doorbraak.eu>, thema migratiebeheersing.

Actie tegen werving van bewakers voor illegalegevangenis

(Doorbraak, 17 oktober 2009)

Adecco en Randstad werven “detentietoezichthouders” die mensen zonder papieren bewaken in illegalenbajessen. AAGU roept de uitzendbureaus op om te stoppen met die werving. De actiegroep vindt dat geen enkel bedrijf moet meewerken aan het opsluiten van mensen zonder papieren.

Lees meer: <www.doorbraak.eu>, thema migratiebeheersing.

Nieuwe show “Ushi & Dushi” is blackface 2.0

(Sandor Schmits, 23 oktober 2009)

Dit type ‘entertainment’ was in de VS tot begin jaren 60 populair onder de naam “blackface”. Als zwart verklede witten beelden daarbij allerlei racistische stereotypen uit. De burgerrechtenbeweging en een breder gedragen anti-racisme hebben gelukkig een einde weten te maken aan dat soort achterlijke cultuur.

Lees meer: <www.doorbraak.eu>, thema kolonialisme.

De kinderkrustocht van Wilders

(Sandor Schmits, 29 oktober 2009)

Zevenentwintig keer! ZEVENENTWINTIG KEER!!! Nog net geen dertig! Wat is er gebeurd? Hoe kon het zover komen? Waar was jij toen het gebeurde? Het is verschrikkelijk. En ze deden het gewoon, alsof het nooit anders was geweest. Zevenentwintig keer “Allah akbar” in een Kinderen voor Kinderen-liedje.

Lees meer: <www.doorbraak.eu>, thema rechts-populisme.

Geslaagde discussiemiddag over rechts-populisme van Wilders

(Eric Krebbers, 2 november 2009)

Wilders mag zijn eenmansclub dan wel Partij van de Vrijheid genoemd hebben, veel vrijheid gunt hij zijn tegenstanders nu al niet. Moslims moeten van hem min of meer hun geloof afzweren, en wie kritiek durft te leveren, wordt er door de PVV-leider van beschuldigd bij te dragen aan een sfeer waarin er een aanslag op hem gepleegd zal worden.

Lees meer: <www.doorbraak.eu>, thema rechts-populisme.

Strijdbare demonstratie tegen Wilders

(Eric Krebbers, 3 november 2009)

De linkse aandacht moet weer naar de straat, weg van het Haagse mediaspektakel met in de hoofdrollen de racist Wilders en zogenaamde anti-racisten van de PvdA en D66 - twee van de partijen die de afgelopen 20 jaar een onwaarschijnlijke batterij aan wetgeving tegen migratie en migranten hebben neergezet - met bijrollen van staatsgetrouwe wetenschappers met hun rapporten.

Lees meer: <www.doorbraak.eu>, thema rechts-populisme.

PVV probeert woede rond verhoging AOW-leeftijd te misbruiken

(Willem Slaapmaat, 13 november 2009)

“Handen af van de AOW!”, zo besluit PVV-Kamerlid Teun van Dijk zijn bijdrage over de AOW tijdens het debat in de Tweede Kamer. Tot zover zijn we het met de PVV eens. Maar hoe komt een partij die is ontstaan uit de rechtervleugel van de VVD aan zo’n standpunt?

Lees meer: <www.doorbraak.eu>, thema rechts-populisme.

Film over de racistische figuur Zwarte Piet

(Harry Westerink, 1 december 2009)

De film maakt deel uit van het al langer durende project van de kunstenaars Annette Krauss en Petra Bauer over het fenomeen van Zwarte Piet in het Sinterklaasfeest. Ze leveren kritiek op zijn rol van dommige en olijke zwarte knecht, een racistisch clichébeeld dat stamt uit de tijd van de blackface-traditie in de VS.

Lees meer: <www.doorbraak.eu>, thema kolonialisme.



Hero tolerance, eigen repressie eerst!

(Sandor Schmits, 1 december 2009)

Wilders’ eigen huisdronkaart Hero Brinkman heeft in november 2009 de PVV-defensienota gepresenteerd. Daarin staat dat de partij wil bezuinigen op het militaire apparaat. Wil nu ook rechts opeens het leger leger maken?

Lees meer: <www.doorbraak.eu>, thema rechts-populisme.

Een ander Iran

(Roel Nagel, 7 december 2009)

In zijn boek “Een ander Iran”, geschreven voordat de recente protesten uitbraken, laat Peyman Jafari zien dat het democratische en linkse verzet in Iran een lange strijdbare geschiedenis heeft. Een geschiedenis die niet erg bekend is in het westen.

Lees meer: <www.doorbraak.eu>, thema arbeidersstrijd.



Nazaat en overlevende

(Harry Westerink, 9 december 2009)

“Mijn kindertijd heeft zeven jaar geduurd”, zo begint Wim Egger zijn aangrijpende autobiografie “Surinaamse Rug, Joodse Buik”. Hij is een nazaat en een overlevende. Hij stamt af van Surinaamse slaven en heeft ook Joodse roots.

Lees meer: <www.doorbraak.eu>, thema kolonialisme.



Oproep: schrijf ook naar illegalen in de gevangenis!

(Mariët van Bommel, 11 december 2009)

Mensen in vreemdelingendetentie kunnen in hun uitzichtloze bestaan alle steun gebruiken die mogelijk is. Ook jij kunt hen wat steun geven. Een kaart of brief kan een heleboel uitmaken voor iemand die opgesloten zit.

Lees meer: <www.doorbraak.eu>, thema migratiebeheersing.

Een verslag van een London Citizens-training

(Harko Wubs, 14 december 2009)

Op 30 en 31 oktober 2009 organiseerde de breed georiënteerde grassroots-organisatie London Citizens (LC) voor leden en geïnteresseerden een training over de kunst van het organiseren en over succesvol gebleken tactieken. Namens Doorbraak ging Harko Wubs naar Groot-Brittannië om eraan deel te nemen.

Lees meer: <www.doorbraak.eu>, thema arbeidersstrijd.

BORN 2b WILDers



Meer strips in deze reeks op <www.maroc.nl>.

Nijmeegse onderzoeker: “Migratiebeleid is een schandvlek van onze beschaving”

Onderzoeker Henk van Houtum heeft meerdere kritische boeken en artikelen geschreven over grenzen. “Ik zou wensen dat er een solidariteit tot stand komt die verder reikt dan het beperkte blikveld van de nationale grenzen, en waarin ieder individu, ongeacht afkomst, gelijke ontplooiingskansen krijgt. Het geluk of ongeluk waar precies je geboren bent, zou niet moeten bepalen wat je overlevings- of ontwikkelingskansen zijn”, aldus de hoofddocent Geopolitiek en Politieke Geografie van de Radboud Universiteit Nijmegen. Een interview.



Henk van Houtum.

Je bent hoofd van het Nijmegen Centre for Border Research. Met welk doel is dat opgezet?

Van Houtum: “Samen met een collega ben ik in 1998 het centrum begonnen. Als groep willen we allen het fenomeen grenzen beter begrijpen. En wel in al zijn facetten. Dat kunnen grenzen zijn tussen wijken of buurten, grenzen tussen naties of tussen bijvoorbeeld de EU en haar burens, of tussen de VS en Mexico. Zelf onderzoek ik vragen als: waarom maken we grenzen? Voor wie en met welke gevolgen voor onszelf en anderen? Waarom hebben bepaalde mensen toegang en anderen niet, en op basis waarvan?”

Tegenwoordig roepen steeds meer politieke partijen op om de grenzen meer te sluiten. Hoe reëel is dat?

“Dat is politiek voor de bühne. Want hoe nauwer je het legale migratiekanaal maakt, hoe groter het illegale kanaal per definitie wordt. Migratiewensen blijven er toch. Dus je creëert je eigen illegaliteitsproblematiek. Maar wellicht belangrijker nog: het is een beleid dat zichzelf uiteindelijk vernietigt omdat het alleen maar meer controle en dwang oproept. Want hoe meer de grenzen worden gesloten uit angst voor verlies van vrijheid, hoe groter het verlies van vrijheid zal zijn, waartegen juist bescherming werd gezocht. En hoe groter de angst zal zijn. Dat is het boemerang-effect van volledig gesloten grenzen. Het neemt niet de angst weg, maar construeert juist paranoia.”

En in hoeverre is dit in strijd met het partijprogramma van de gangbare politieke stromingen? De meeste partijen zijn tegenwoordig min of meer liberaal. Behoren liberalen niet voor vrije migratie te zijn?

“Je zou kortweg kunnen zeggen dat een liberaal pleit voor vrijheid, een christen-democraat voor naastenliefde, en een sociaal-democraat voor internationale solidariteit. Allemaal hebben ze een probleem om duidelijk te maken waarom vrijheid, naastenliefde en solidariteit principieel begrensd zouden moeten zijn tot alleen de eigen natie. En als vrijheid, naastenliefde en solidariteit alleen voor de eigen bevolking bedoeld zouden zijn, zijn ze als termen ongeloofwaardig, bedrieglijk en onbruikbaar geworden.”

Je pleit voor vrije migratie. Waarom?

“Een indeling in nationale staten is al lang niet meer het passende model voor de wereld van vandaag. Ik zou wensen dat er een solidariteit tot stand komt die verder reikt dan het beperkte blikveld van de nationale grenzen, en waarin ieder individu, ongeacht afkomst, gelijke ontplooiingskansen krijgt. Het geluk of ongeluk waar precies je geboren bent, zou niet moeten bepalen wat je overlevings- of ontwikkelingskansen zijn. Dat is nu wel het geval. Iemand die nu niet in het Westen geboren wordt, krijgt in principe niet of heel moeilijk toegang tot die rijke wereld. Op basis van het lot van je geboortegrond wordt een mondiaal migratiebeleid gevoerd. Maar het lot van de plek van de geboorte is geen goede grond om een rechtvaardige wereld te construeren.”

Je ziet in Europa een voorbeeld van vrije migratie op continentaal niveau. Ik zie een verschuiving van landsgrenzen naar de buitengrenzen van Europa, en naar de muren waar illegalen binnen Europa continu tegenaan lopen.

“De crux is dat beide ontwikkelingen zich tegelijkertijd afspelen. De VS en de EU hanteren intern een liberaal model van vrij verkeer van arbeid, maar doen extern het omgekeerde. Het externe grensbeleid is gericht op uitsluiting, of gevangenneming en deportatie, van vluchtelingen die de EU als ‘global safe haven’ beschouwen. Dat beleid is een schandvlek voor onze beschaving. Sinds de opening van de EU-binnengrenzen zijn er duizenden mensen aan de buitengrenzen omgekomen: op zee, in containers of vrachtauto's, of door zelfmoord. Maar het grote aantal doden onder migranten aan de poorten van de EU wordt afgedaan als ‘collateral damage’. Alsof het in een oorlog verwikkeld is, strijdt de EU tegen de komst van vluchtelingen van buiten de EU. Maar ondertussen pikt de Unie wel selectief uit de mondiale ruif als het gaat om Filippijnse verpleegsters, Russische bruiden, Afrikaanse voetballers en Indiase computerdeskundigen. De EU heeft daardoor inmiddels veel weg van een ‘gated community’. Het spijt me te moeten zeggen dat de Europese politiek bezig is een bange, op zelfgewin beluste, moreel onrechtvaardige, xenofobische en deels op illegaliteit draaiende maatschappij te construeren.”

Is het realistisch of een utopie om bijvoorbeeld binnen de VN de grenzen op te willen heffen, zoals binnen de EU?

“Het gaat er volgens mij niet om om grenzen op te heffen, maar om de grenzen te openen voor de vrijheid van beweging. Die vrijheid is nu wel weggelegd voor de ‘light travellers’ uit het Westen, maar niet voor het merendeel van de mensheid. Het uitsluiten van mensen op grond van afkomst is discriminatie. Dat is iets wat we nationaal nooit zouden toestaan. Artikel 1 van de Grondwet staat in steen geschreven voor het huis van de democratie, het parlement in Den Haag. Ik pleit voor een mondiale handhaving van artikel 1, waarin alle mensen, waar ze ook geboren zijn en waar ze zich ook bevinden, in gelijke gevallen gelijk worden behandeld, en waarin discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht, of op welke grond dan ook, niet is toegestaan.”

Je pleit dus voor een mondiale aanpak?

“In een tijd van transnationalisme en globalisering, waarin producten, informatie, diensten en kapitaal meer dan ooit de nationale grenzen overschrijden, mogen we niet terugvallen op een archaïsche, nationalistische staatspolitiek. Ik zou wensen dat in deze eenentwintigste eeuw de starre, uitsluitende, protectionistische staatsstructuur aangepast wordt aan de moderne tijd van de kleiner geworden wereld. Daar is ook alle noodzaak toe. Het is niet voor niets dat we in toenemende mate worden geconfronteerd met mondiale ziekten als de varkensgriep, BSE en aids, en mondiale crises als de economische crisis, de klimaatcrisis en de armoedecrisis. Als de problemen zich mondiaal voordoen, dan past daar geen louter nationalistisch protectionisme meer bij. Mondiale problemen, maar ook mondiale kansen, zoals herverdeling en milieuverbeteringen, vragen om een mondiale aanpak.”

“De tijd is dus rijp voor een discussie over het vervangen van de starre en moreel onhoudbare verbondenheid tussen staten, territorialiteit en burgerschap. Dat vraagt om een federatie van staten op mondiaal niveau, met onderling open arbeidsmarkten, met een mondiaal financieel systeem, met gelijkwaardige economische ontplooiingskansen en een mondiaal belasting- en herverdelingssysteem dat tevens het gebruik en de vervuiling van natuurlijke hulpbronnen belast. Het is immoreel om via een streng protectiebeleid de eigen minstbedeelden te beschermen, en de zwakkeren elders voor de kosten te laten opdraaien. Het wordt tijd om de ogen te openen en naar wegen te zoeken om de grenzen daadwerkelijk open te stellen.”

Maar het huidige systeem van paspoorten en bewaakte grenzen is tegelijk opgekomen met de moderne kapitalistische staten. Kan kapitalisme wel bestaan zonder buitengrenzen, en binnengrenzen die illegalen uitsluiten van voorzieningen?

“Kapitalisme als systeem draait op de creatie van schaarste. Want met het verkopen van goedkoop ingekochte en duurder verkochte schaarste wordt winst gemaakt en dat maakt nieuwe investeringen mogelijk. Het principe van de nu zo verfoeide hebzucht en de uitbuiting is dus niet de anomalie, maar de kern van het systeem. Dat kan met sociaal beleid afgezwakt worden, maar dat verandert niets aan de kern van het kapitalisme. Kapitalisme raast over de velden, voortdurend op zoek naar nieuw groen gras. Want, schaarste, de term zegt het al, is eindig en daarom moet binnen het kapitalistische systeem voortdurend gezocht worden naar nieuwe mogelijkheden voor de creatie van schaarste. Grenzen zijn daarbij uiteindelijk slechts een ‘speedbump’. Ze houden de kapitaalstroom wellicht even tegen, maar nooit permanent. In haar meest extreme vorm streeft kapitalisme uiteindelijk naar maximale vrijhandel voor allen – open grenzen dus – aangedreven door en gericht op het optrekken van muren rondom particuliere insolidariteit.”

Open grenzen zijn een mooi toekomstplan. Maar wie hebben er belang bij? Wie zouden zich ervoor kunnen gaan inzetten dat ze ook komen?

“Zolang er mensen zijn, zullen er groepsgrenzen zijn die zich ook territoriaal zullen uiten. Het gaat mij niet om het afschaffen van de grenzen, maar vooral om de vrijheid van beweging, om het openen van de grenzen. Een ieder, ongeacht aard, geslacht, sex, religie of afkomst, zou in elk land toegang moeten hebben en het recht moeten krijgen zich daar te vestigen. Ik zie niet waarom dat niet als mondiaal recht zou kunnen gelden voor ieder mens op deze aarde. Elke systematische en permanente afwijking van dat recht is een aantasting van de morele gelijkwaardigheid tussen mensen. Dus zou zowel links, dat internationale solidariteit zegt na te streven, als rechts, dat zegt op te komen voor de vrijheid, daar belang bij moeten hebben. Ik vrees echter dat de doorbraak niet van de nationale politieke partijen zal komen, gevangen als ze zijn in het nationale web van kiezen en gekozen worden. Er zal een mondiale beweging op gang moeten komen die daarvoor pleit, en die zich uiteindelijk politiek zal moeten vertalen op supranationaal niveau. Het is weliswaar nog steeds heel langzaam en kleinschalig, maar ik zie wel degelijk zo'n beweging ontstaan. Een beweging die nu nog vooral voortgestuwd wordt door een boosheid over het onrecht dat migranten wordt aangedaan aan buitengrenzen. Die boosheid is terecht en die deel ik, maar ik denk ook dat het daar niet bij zou moeten blijven. De boosheid moet uiteindelijk worden omgezet in een positieve actie, het formuleren van voorstellen die de mondiale vrijheid van beweging ook daadwerkelijk politiek mogelijk maakt. Daar wil ik graag aan bijdragen.”

Margriet Goris



Samenwerking van extreem-rechts in de EU

Bij de Europese verkiezingen in juni 2009 wisten de extreem-rechtse partijen beslag te leggen op 37 van de 785 Europese zetels. In een poging om meer invloed, subsidies en ondersteuning te verwerven, hebben de moslimhaters, homofoben, antisemieten en antiziganisten zich nu verenigd in een Europese alliantie en in een Europese fractie. De een nog extremer dan de ander.

Bij de Europese verkiezingen wisten de extreem-rechtse partijen niet te profiteren van de voortschrijdende verrechtsing. Ze behaalden in totaal slechts één zetel meer dan tijdens de verkiezingen in 2004. Vooral liberale en conservatieve partijen gingen met de winst aan de haal. Om toch nog enige invloed te verkrijgen zijn er de laatste maanden maar liefst twee extreem-rechtse Europese samenwerkingsverbanden opgericht: de uitgesproken fascistische Alliance of European National Movements (AENM) en de extreem-rechtse fractie Europe of Freedom and Democracy (EFD).

BRUIN HOUT

De AENM werd in oktober 2009 opgericht in het Hongaarse Boedapest. De grondleggers zijn het Hongaarse Jobbik, het Franse Front National, het Italiaanse Fiamma Tricolore, het Zweedse Nationaldemokraterna, het Waalse Front National en de British National Party (BNP). De toetreding van de Oostenrijkse FPÖ zou nabij zijn. Ook onderhandelt de alliantie nog met extreem-rechtse partijen uit Spanje en Portugal. De meest voor de hand liggende kandidaat uit Spanje is de nazistische splinterpartij Democracia Nacional. BNP-leider Nick Griffin bezocht namelijk eind november een bijeenkomst van die partij. Die ontaardde overigens in een veldslag toen een rivaliserende extreem-rechtse groepering zich ook toegang tot de bijeenkomst wilde verschaffen. De grootste partij in de AENM is momenteel Jobbik met drie Europese parlementszetels. Jobbik is openlijk antisemitisch en keert zich fel tegen Roma en moslims. De andere partijen in de alliantie zijn uit hetzelfde bruine hout gesneden. Speerpunten van de AENM zijn “het verdedigen van traditionele waarden” en het weren van migranten uit Europa. De AENM keert zich voorts tegen het Verdrag van Lissabon, omdat dat “een Verenigde Staten van Europa” zou bewerkstelligen.

Met de oprichting van de alliantie wil extreem-rechts in Europa uit haar isolement breken en meer geld en invloed verwerven. Om aanspraak te kunnen maken op Europese fondsen moet de alliantie eerst door het Europees Parlement erkend worden als officiële pan-Europese partij. Het belangrijkste criterium daarbij is dat de AENM politici uit minimaal 7 landen vertegenwoordigt. Die aangesloten politici mogen Europarlementariër zijn, maar ook regionaal of landelijk volksvertegenwoordiger. En dat komt de AENM goed uit omdat een aantal aangesloten splinterpartijen, zoals het Waalse Front National en Fiamma Tricolore, slechts in regionale of landelijke parlementen verkozen zijn. Een erkenning als officiële Europese partij zou de AENM een jaarlijkse subsidie van 400 duizend euro opleveren. Dat geld kunnen ze besteden aan onderzoek, propaganda en haatcampagnes. Maar voor 2010 kan de AENM alvast fluiten naar de subsidie. De alliantie verzuimde namelijk de aanvraag op tijd in te dienen.

VERDEELDHEID

De meeste Europese partijen zijn aangesloten bij een fractie in het Europees Parlement. Zo bestaat er een sociaal-democratische en een christelijke fractie. Die fracties krijgen extra subsidies, kantoorruimten, ambtelijke ondersteuning en spreektijd. Ook kan een fractie een voorzitter voor een commissie voordragen. Op termijn wil de AENM ook een fractie oprichten. Maar de Europese regels voor fractievorming zijn strenger dan die voor de oprichting van een partij. Om een fractie te vormen dient de AENM minimaal 25 Europarlementariërs uit 7 EU-lidstaten samen te brengen. Momenteel vertegenwoordigt de alliantie echter slechts 10 Europarlementariërs uit 4 landen, die van de Oostenrijkse FPÖ gemakshalve alvast meegerekend. Maar Jobbik-Europarlementariër Balczó Zoltán heeft er alle vertrouwen in dat het aantal van 25 bereikt gaat worden. “Op een gegeven moment gaat dat zeker lukken”.

Bij dat vertrouwen kunnen de nodige vraagtekens worden gezet. Zo heeft de Hongaar Zoltán bij de oprichting van de AENM al gezegd “nooit te zullen samenwerken met de Slowaakse Nationale Partij of de Groot Roemeense Partij”. Dat zijn namelijk extreem-rechtse partijen die zich fel kanten tegen de Hongaarse minderheden in hun landen. Ján Slota, leider van de Slowaakse

Nationale Partij, zei op zijn beurt ooit dat “Hongaren de kanker in het lichaam van de Slowaakse natie zijn”. En een toetreding van het Vlaams Belang tot de AENM lijkt ook uitgesloten omdat die niet in zee zal willen gaan met het Waalse Front National. Het lijkt dan ook een strategische misrekening van de AENM om samen te werken met het Waalse Front National. Die partij beschikt immers over geen enkele Europese zetel, terwijl het Vlaams Belang twee Europarlementariërs heeft. Maar mogelijkwijs ziet het Vlaams Belang uit electorale overwegingen een samenwerking in de AENM überhaupt niet zitten. Vlaamse kiezers zouden zich wel eens af kunnen wenden als de partij een alliantie aangaat met de meest uitgesproken fascistische partijen in Europa. Het is daarbij sowieso de vraag of de AENM de huidige partijen bij elkaar weet te houden. De geschiedenis leert dat onderlinge ruzies binnen extreem-rechtse Europese fracties schering en inslag zijn. Zo spatte in 2007 de extreem-rechtse fractie Identiteit, Traditie en Soevereiniteit al na een aantal maanden uit elkaar, nadat Italiaanse leden hun Roemeense collega's beledigden.

ALLEGAARTJE

Terwijl de AENM nog een lange weg te gaan heeft, kent het Europees Parlement sinds juli 2009 al een fractie waarin Europese extreem-rechtse en rechts-populistische partijen samenwerken: Europe of Freedom and Democracy (EFD) met zijn 32 leden uit 9 lidstaten. Het gros van de leden wordt geleverd door de Europarlementariërs van de rechts-populistische en anti-Europese United Kingdom Independence Party (UKIP) en de extreem-rechtse Italiaanse Lega Nord. De Lega wordt onder andere vertegenwoordigd door Mario Borghezio, die in 1993 en 2005 veroordeeld werd voor geweldpleging tegen migranten. Andere leden van EFD worden geleverd door de moslims- en migrantenhaters van de Deense Volkspartij, de partij Ware Finnen, de extreem-rechtse Griekse LAOS en de Nederlandse SGP in de persoon van Bastiaan Belder. Ook de xenofobe Slowaakse Nationale Partij, die niet welkom is bij de AENM, heeft zich bij EFD aangesloten. Al met al bestaat EFD uit een allegaartje van rechts-populisten, fundamentalistische christenen en uitgesproken extreem-rechtsen.

De vraag rest wat het Vlaams Belang en de PVV gaan doen. De kans lijkt klein dat zij zich bij de AENM aansluiten. Die is te fascistisch. Een medewerker van de Europese PVV-fractie, die wonderbaarlijk genoeg anoniem wenst te blijven, laat desgevraagd weten dat de PVV zich bij geen enkele fractie aan zal sluiten, ook niet bij EDF: “We hebben de kiezers beloofd onafhankelijk te blijven”. Toch rapporteerde een journalist van het Engelse tijdschrift New Statesman dat de PVV in juli 2009 in Straatsburg aanwezig was bij een heimelijk overleg met extreem-rechtse partijen.¹ Die zochten toen verwoed naar een fractie om zich bij aan te sluiten. Het overleg zou geïnstigeerd zijn door FPÖ-voorman Andreas Mölzer. Volgens de journalist waren er naast vertegenwoordigers van de PVV ook twee BNP-Europarlementariërs aanwezig, alsmede Jean-Marie Le Pen van het Franse Front National en vertegenwoordigers van Jobbik en het Vlaams Belang. Op de vraag of dit klopt, zegt de anonieme PVV-woordvoerder dat hij niet bij het overleg aanwezig was. Op de vraag of er dan andere PVV-ers bij het overleg aanwezig waren, stelt hij “geen idee te hebben”, waarna een veelzeggend “geen commentaar” volgt. Een woordvoerder van de Europese fractie van het Vlaams Belang laat weten dat ook zijn partij zich bij geen enkele fractie zal aansluiten: “We gaan uit van eigen kracht”. Op de vraag of er niettemin contacten geweest zijn tussen het Vlaams Belang en de AENM of EDF volgt ook van zijn kant de opmerking “geen commentaar”. Bekend is echter wel dat het Vlaams Belang in ieder geval aan wilde schuiven bij EDF, maar daar niet welkom was. En zo moddert extreem-rechts in Europa voort.

Noot

1. "Who do you think you are kidding...?", Daniel Trilling.
Zie: New Statesman-website <www.newstatesman.com>.

Gerrit de Wit

:Wat schrijft rechts?

In de obscure blaadjes van extreem- en populistisch rechts komt hun ware aard naar boven. Haat tegen niet-westerse migranten en Joden voert de boventoon. Daarbij geven de publicaties een aardig kijkje in het verknipte leven van menig bruinhemd: onderlinge ruzies zijn aan de orde van de dag.

In **Wij Europa**, ledenblad van de **Nederlandse Volks Unie** (NVU), staat een verslag van een “treurmars” in de Duitse gemeente Bad Nenndorf. Daarbij herdachten een paar honderd wannabee SS-ers de echte SS-ers die de dood vonden toen de geallieerden nazi-Duitsland binnenwalsten. In de ogen van de NVU zijn deze oorlogsmisdadigers “helden” en dienen ze met een “Heldengedenken” herdacht te worden. De lokale bevolking dacht daar natuurlijk geheel anders over en hing spandoeken op met teksten als “Gedenken? Geht denken!”. Daarmee werd de spijker op de kale kop geslagen. In **Wij Europa** staat voorts dat de NVU in slechts vier gemeenten aan de komende raadsverkiezingen meedoet. De NVU had op meer gemeenten gehoopt, maar moet ruitelijk erkennen dat er binnen de eigen partij niet genoeg “capabele mensen” rondlopen om zich te kandideren. En zo is het maar net!

StaVast, lijfblad van het **Oud Strijders Legioen** (OSL), komt ook dit keer weer met gestrekt been in. Op vertrouwde wijze hekelt men “lieden van allochtone afkomst”, Oost-Europeanen, illegalen, vluchtelingen en dierenrechtenactivisten. Die zouden zich schuldig maken aan het gros van de criminaliteit in Nederland. StaVast besteedt natuurlijk geen woord aan de witteboordencriminaliteit, waarbij multinationals voor miljarden de belastingdienst een poot uitdraaien, noch aan bouwfrauderend Nederland dat elkaar miljoenen toeschuift middels spookrekeningen. Nee, stel je eens voor zeg. StaVast meent verder dat “Europa ten dode op is geschreven”. Het continent is volgens een auteur, die wat te vaak de nazi-propagandafilm “Der ewige Jude” gezien zal hebben, “geïnfecteerd door de moslimplaag”. Er is volgens StaVast maar één remedie tegen die plaag: alle moslims moeten “geëxporteerd” worden, oftewel laat de deportatievliegtuigen maar opstijgen. Wordt het geen tijd dat de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding eens onderzoek instelt naar deze radicaliserende oud-strijders?

Ook het rechts-populistische weekblad **Elsevier** bakt ze weer bruin. Men bejubelt het nakende kraakverbod en stelt dat nu eindelijk “de vlag uitkan bij al die rechtschappen ondernemers en huiseigenaren die tientallen jaren moesten lijden onder de idiotie en krakers met hanenkammen”. De meeste krakers zijn volgens het blad al helemaal geen “brave krakende studenten”, maar “nietsondziende, gewelddadige anarchisten”. In Elsevier wordt voorts ook weer volop stemming gemaakt tegen vluchtelingen. Het blad hekelt de versoepeling van het Australische asielbeleid. Daardoor zou het land nu “overspoeld” worden door “een hausse aan bootvluchtelingen”. In werkelijkheid zijn er dit jaar pas 1.600 vluchtelingen aan land gekomen. Het gaat dus niet om een overspoeling, maar veeleer om een spreekwoordelijke storm in een glas water.

Weekblad **HP/De Tijd**, voorheen ook wel “De Fortuyn-bode” genoemd, bracht onlangs het duizendste nummer uit. Daarin zijn enkel oude spraakmakende artikelen opgenomen, waaronder een uit 2002 over de taartactie tegen Pim Fortuyn. In dat artikel wordt de leugen herkauwt dat er “braaksel, pies en poep” in de taarten zat die Fortuyn in het gezicht gesmeten kreeg. Ook zou er iemand tijdens de actie binnen zijn geweest “die over Pim heen wilde plassen”. Maar geloof me, activisten zouden zelfs niet over Fortuyn heen hebben gepiest als hij in brand zou hebben gestaan. Een interview met Hans Janmaat, eveneens uit 2002, is daarentegen wel vermakelijk om weer eens te lezen. De leider van de Centrumdemocraten (CD) vertelt daarin met droge ogen dat hij “een echte debater” was en dat andere politici daarom “doodsbang” voor hem waren. Ook zegt hij over “bewijzen” te beschikken dat de Israëlische geheime dienst Mossad zich met de CD bemoeide. En de Nederlandse geheime dienst zou geknoeid hebben met stemcomputers waardoor de CD niet meer terugkwam in de Tweede Kamer. Enige paranoïde trekken waren Janmaat natuurlijk niet vreemd, om er maar een understatement tegen aan te gooien. En dat was meteen ook het mooie aan die kerel als tegenstander: hij was nooit te beroerd om de eigen ruiten in te gooien.



Christenfundamentalist Michael van der Mast, “coördinator Man en Abortus” van Schreeuw om Leven, zingend op de Dam tegen abortus.

In de nieuwsbrief van stichting **Schreeuw om Leven** staat dat de godvrezende christenjihadisten op 12 december 2009 weer gaan zingen op de Dam in Amsterdam. Daarmee wil men aandacht vragen “voor al die kinderen die in abortusklinieken hun leven lieten”. De laatste jaren kon de Mars voor het Leven, zoals die feminismehaters het zelf noemen, rekenen op bonte tegenprotesten. Wie weet wat dit jaar brengt, maar laten we in ieder geval bidden voor een zondvloed op die dag, over de christenfundamentalisten heen welteverstaan. Schreeuw om Leven stuurde bij haar laatste nieuwsbrief ook nog eens de “Oranje kinderbijbel” mee. Die staat vol kindertekeningen over bijbelse vertellingen. Vroeger was ik al geen groot fan van de kinderbijbel, laat staan dat ik een door kinderen getekende versie door ga lezen. Ik laat het hier dan ook bij.

In **Revolte**, strijdblad van **Voorpost Vlaanderen en Nederland**, keutelt men nog wat na over de man die in Apeldoorn met zijn bolide op een rij Oranje-fans inreed. De man was volgens Voorpost “doorgedraaid” en dat zou veroorzaakt kunnen zijn door een samenleving met “ziekteverschijnselen”. Daarbij denken de bruinhemden aan de “mei 68-mentaliteit”, drugsgebruik en

de uitholling van traditionele samenlevingsverbanden. Voorpost denkt dat dit soort incidenten sterk zal verminderen wanneer we eenmaal leven in een volksnationalistische maatschappij waarin “natuurlijke samenlevingsvormen” weer helemaal de bom zijn. Maar als die maatschappij bevolkt moet worden door de huidige generatie volksnationalisten die Nederland rijk is, vrees ik oprecht het ergste. In **Revolte** staat verder een artikel over “omgekeerde xenofobie”. Het begint ermee dat ene Sacha Vliegen vertelt dat hij met regelmaat een reeks verwijten naar zijn hoofd geslingerd krijgt als hij zich bekend maakt als nationalist. Hij wordt dan naar eigen schrijven “kortzichtig” genoemd, “een fascist” of “een simpele ziel met kerktoerenmentaliteit”. “Het is allemaal niet nieuw”, jammert Vliegen. Maar het is allemaal wel waar, denk ik dan. Toch is er volgens Vliegen eerder sprake van een “omgekeerde xenofobie”: politieke correctheid zou ingezet worden om de “autochtone bevolking in een minderwaardige positie te plaatsen tegenover elke andere sociale groep in dit land”. Het “opdringen van dit multiculturalisme” is volgens hem pas “écht racistisch!”. Maar hoe serieus kunnen we iemand nemen die een artikel afsluit met de volgende volkomen onbegrijpelijke zin: “Wat we nodig hebben is een revolutionaire anti-utopie tegen deze heterotopie!”. Niet al te serieus dus.

Ook de nieuwe nazistische splinter **Nationale Jeugd Brabant** (NJB) brengt een tijdschrift uit, **Weerstand** geheten. Om vooral geen misverstanden over hun bedoelingen te laten ontstaan, drukt Weerstand in het blad een rede af van de Nationale Jeugdstorm, de jongerenbeweging van de NSB. Daarin is te lezen dat men zich dient te scharen in “de Germaanse gelederen” om te vechten tegen “het joods bolsjewistische beest”. “Weest dapper, wordt Stormer”, schreeuwt een bijgevoegde propagandaposter de lezer toe. Volgens Weerstand zouden die Joden trouwens ook heden ten dage achter “het internationaal kapitaal” zitten, “voorvechters van mondialisatie” zijn en “de islamisering veroorzaken”. Kortom, de NJB is de zoveelste loot aan de boom van nazistisch Nederland en is hoogstwaarschijnlijk gedoemd ten onder te gaan aan amateurisme en onderlinge twisten.

In de nieuwsbrief van de **Stichting Taalverdediging** wordt met instemming een redevoering van PVV-Kamerlid Martin Bosma aangehaald. Die pleitte tijdens een debat voor meer zendtijd voor omroepen die meer aandacht besteden aan het Nederlandstalige lied. In concreto betekent dit dus, God verhoede, nog meer Jan Smit en Frans Bauer in de ether en op de kabel. Verder staat er in de nieuwsbrief een reisverslag van redactielid Marcel Bas naar Frans Vlaanderen. Dat gebied behoort sinds 1678 bij Frankrijk. Bas, taalneuroot pur sang, ging er natuurlijk op zoek naar resten van “authentiek Vlaamstalige gemeenschappen”, maar kwam van een koude kermis thuis. Het gebied blijkt verfranst, op wat plaatsnamen en achternamen na. Allememaggies Bassie! Viel dat even tegen.

Gerrit de Wit

De ChristenUnie en het islamitische onkruid

Wat doe je als christelijke partij die de godsdienstvrijheid wil beschermen, maar ook een hekel heeft aan de islam? Je laat je “wetenschappelijk instituut” een studie uitvoeren waarin je wat platitudes over “vrede” mengt met algemeenheden over “de islam”, die aanvult met wat Jezus-quotes om uiteindelijk tot de conclusie te komen: buitenlanders deugen niet. Zo werkt de ChristenUnie.



Een donkergroen weiland, gehuld in de schaduw van onheilspellende wolken op de achtergrond. Daartussen ingeplakt een plaatje van een vrouw met een hoofddoek. Haar blik is naar beneden gericht. Ze laat haar gezicht niet zien, maar stampet onhoudbaar op ons af. De donkere wolken trekt ze met zich mee. Dat is het beeld waarmee de ChristenUnie haar net verschenen islamstudie presenteert, met de duidelijke titel “Voorwaarden voor vrede”. Gert-Jan Segers, directeur van het wetenschappelijk instituut van de ChristenUnie, greep de kans om zijn eigen bijdrage te leveren aan het debat rond “de komst van de islam, de integratie van moslims en de identiteit van Nederland”.

“Voorwaarden voor vrede.” Dus er is oorlog? Nee, zegt Segers. Maar er is wel onvrede.¹ Onvrede over lage lonen, lange werktijden en passieve politici? Nee. Volgens Segers is er onvrede over moslims in Nederland, over het gebrek aan een Nederlandse identiteit en over “haatprekende imams, een boerka, radicaliserende moslims en de vermeende onverenigbaarheid van westerse en islamitische waarden”. Het debat over moslims in Nederland is te verwarrend en onduidelijk en levert niks op, zegt Segers. Hij wil, vanuit een christelijk perspectief, duidelijkheid scheppen over de eisen die “we” moeten stellen aan migranten en de plichten die “we” moeten vervullen ten opzichte van deze migranten. Zijn conclusie is weinig verrassend en nog minder nieuw: we moeten “een hand uitsteken” naar degenen “die willen meedoen” en een “pedagogisch tikje” geven aan degenen die “ons de rug toekeren”.

ONKRUID

Segers zit met een probleem: hij wil de ruimte voor religie in het publieke leven beschermen, zoals dat als christen in Nederland wel hoort. Toch is hij bang voor “het karakter van de islam”, want “de toekomst van Nederland is in het geding”. Hij wil echter nadrukkelijk geen theologische discussie voeren, omdat het daar blijkbaar niet om gaat. Sowieso is Segers in dat opzicht een erg tolerant man. Het volgens hem vaststaande feit dat moslims de verkeerde godsdienst hebben gekozen, is voor hem geen reden om niet aan een “uiterlijke vrede” te werken. “Christelijke tolerantie verdraagt namelijk ook dat wat haaks op het christelijk geloof staat. Jezus leert dat God het kruid en het onkruid samen laat opgroeien en dat het laatste oordeel God toekomt. Je hoeft niet eerst ‘onkruid’ als ‘kruid’ te beschouwen voordat je met elkaar kunt leven en laten leven.” Het islamitische onkruid mag dus van de aanhangers van de ChristenUnie naast het christelijke kruid voortbestaan.

Toch moeten we volgens Segers goed nadenken over de opkomst van de islam in Nederland. Er zou sprake zijn van een dubbele identiteitscrisis. Aan de ene kant hebben we te maken met jongeren van Marokkaanse en Turkse afkomst die niet zouden weten of ze nu bij Nederland horen of bij de “plattelandscultuur” van hun ouders. Daarom voelen ze zich aangetrokken tot de fundamentalistische islam, en worden ze radicaal, net als Mohammed B. Aan de andere kant staan Nederlanders die zich bedreigd voelen door al die enge buitenlanders, maar ook niet meer weten waar ze zelf voor staan. De secularisering en ontzuiling van de Nederlandse samenleving en de opkomst van het cultuurrelativisme hebben een gat achtergelaten waar vroeger “gedeelde kernwaarden” de mensen bij elkaar hielden, meent Segers. Nu zitten we allemaal op de “boulevard of broken dreams” en moeten we, zoals Paul Scheffer dat eerder ook al zei, een “nieuw wij” vinden.

Maar voordat we dat doen, wil Segers er wel zeker van zijn dat we allemaal weten hoe radicaal de islam altijd al was en hoe “de problematische geschiedenis van de islamitisch-westerse verhoudingen” eruitzag. Hij wijdt een heel hoofdstuk aan de Ottomanen die mensen tot slaaf maakten, slachtingen aanrichtten, en van hun harems genoten. Terwijl de “‘christelijke’ strijders” van toen door middel van aanhalingstekens van hun christelijke verantwoordelijkheid worden ontzien, loopt er in Segers verhaal wel een meer of minder directe lijn van het “islamitische bolwerk” in Spanje van 1492 tot Mohammed B. in 2004. Want volgens hem begon in 1492 de crisis van de islamitische wereld, die in de twintigste eeuw alleen nog erger werd door “het falen in vergelijking met het Westen”. De radicalisering van jonge moslims in Nederland is dan kennelijk ook een logische consequentie van de superioriteit van het Westen ten opzichte van de “islamitische wereld”.

Nu zijn moslimfundamentalisten inderdaad geen fijne mensen² en uit Segers - deels terechte - kritiek op “maar-zeggers” als Tariq Ramadan. Toch is zijn beeld van “de islam”, vergeleken met zijn visie op het christendom, mild gezegd, eenzijdig. Je zou denken dat iemand die moslims oproept om zich van de fundamentalistische elementen van hun geloof af te keren, zich ook enigszins kritisch opstelt tegenover zijn eigen godsdienst. Volgens Segers is het christelijk geloof echter de “bron van onze beschaving” en zijn zowel socialisme, liberalisme, humanisme als communisme geworteld in christelijke intuïties. Ook zou het christendom van oudsher “een gemeenschap zonder macht en machtspretentie” zijn. En “wie kan ontkennen dat onder invloed van het christendom in het christelijke Westen armoede is bestreden, het recht is bevorderd, en kunst en muziek opbloeide?”. Wanneer christenen zich te veel mengen in de politiek, achterhaalde standpunten verdedigen en zelf fundamentalistische trekken vertonen, zijn ze in Segers ogen al per definitie niet meer christelijk. In de discussie rond de taak van de overheid in geloofskwesties beweert hij zelfs dat “de SGP de overheid zo taken toedicht die eerder passen in een klassiek islamitische overheidsvisie”. Kortom: de islam is niet alleen radicaal en het christendom goed, maar alles wat goed is, is christelijk en alles wat radicaal is, is islamitisch.

INTEGRATIE

Maar eigenlijk wilde Segers natuurlijk helemaal geen theologische discussie aangaan. Hij wil het hebben over de integratie van moslims in Nederland. Want “ze” zijn er nu eenmaal en “we zullen het met elkaar moeten doen”. Volgens hem moeten we naar drie dimensies kijken als we het hebben over integratie: “behaving”, “believing” en “belonging”. Om te beginnen met “behaving”, laat hij ons aan de hand van een hoop cijfers zien dat veel “allochtonen” (ineens gaat het toch niet meer om moslims) aan de onderkant van de samenleving verkeren qua opleiding en banen. Ook laat hij ons schrikken met criminaliteitscijfers van Marokkaanse jongeren. Daarbij negeert hij recente onderzoeksresultaten die juist de “autochtone” jeugdcriminaliteit problematiseren.³

De kwestie van “believing” slaat hij meer of minder over om naar zijn kernpunt te komen. Segers wil namelijk dat mensen zich identificeren met Nederland. Weer laat hij een hoop statistieken zien. Daaruit zou blijken dat moslims zich niet gebonden voelen aan Nederland. “Ze” hebben geen “sense of belonging”. Om dat te bewijzen gebruikt hij consequent cijfers uit een onderzoek waaruit juist bleek dat allochtone jongeren het gevoel hebben nooit te kunnen “integreren” omdat de lat voor hen steeds hoger wordt gelegd, hoezeer ze zich ook proberen aan te passen.⁴ Segers negeert die conclusie. En dat is niet onlogisch, want hij is zelf bezig de lat steeds hoger te leggen. Hij constateert dat moslims hun “maatschappelijke achterstandspositie” inlopen. Maar juist om die reden hebben we volgens hem nu een probleem. Het zou er nu om gaan “dat nieuwe Nederlanders niet alleen hier een huis en een baan hebben, maar ook een thuis en vrede met hun naasten”.

Segers weet natuurlijk zelf het best hoe dat thuis en die vrede eruit moeten zien. Willen migranten zich thuis voelen in Nederland, dan moeten ze “zich werkelijk verbinden met Nederland”, moeten ze een “duidelijke keuze” maken “voor Nederland” en moet de “lange arm van Ankara en Rabat” verdwijnen. En om die keuze een beetje makkelijker te maken, wil Segers “de uitgestoken hand” vertalen naar een aantal concrete, maar niet erg originele beleidsmaatregelen: een beperking van de “import van achterstanden” door “huwelijksmigratie”, verplichte inburgeringscursussen, “cultuurspecifieke opvoedingssteun” voor criminele jongeren, de mogelijkheid om het Nederlanderschap in te trekken bij radicalisering, en een “opleidingsplicht” voor mensen met een partner in een uitkering, als “prikkel tot participatie”. En wie nog niet genoeg geprikkeld is, mag nadenken over “het importverbod op onvrijheid” dat Segers bepleit voor de omgang met islamitische landen. Zo wil Segers maatschappelijke vrede bewerkstelligen, “zodat we allemaal Nederlander kunnen zijn”.

Segers zegt te “verlangen naar een samenleving waarin burgers naar elkaar omzien en elkaar ook in moeilijke tijden trouw blijven”. Daar is niets mis mee. Sowieso gebruikt hij veel mooie woorden en doet hij alsof hij moslims inderdaad een hand wil toesteken. Toch is duidelijk dat deze “islamstudie” een verdere stap naar rechts betekent voor de ChristenUnie. Het feit dat bijna niemand reageerde op Segers’ uitlatingen laat zien hoe normaal dit soort nationalistische geluiden in het publieke debat zijn geworden. Uiteindelijk blijken de “voorwaarden voor vrede” niet meer dan een treurige poging om toch nog wat kiezers bij de nog uitgesprokener anti-islamhetzers vandaan te halen.

Gregor Eglitz

Noten

- ¹ “Gert-Jan Segers en Islamstudie ‘Voorwaarden voor vrede’”. Op: Youtube-website <www.youtube.com>.
- ² “Doorbraak tegen het moslimfundamentalisme”, Doorbraak. Zie: <www.gebladerte.nl>, Fabel-krant 97/98.
- ³ “Mythen rond ‘allochtone criminaliteit’ ontkracht”, Ellen de Waard. Zie: <www.gebladerte.nl>, Doorbraak-krant 3.
- ⁴ “De lat steeds hoger”, Han Entzinger en Edith Dourleijn. Zie: Van Gorcum-website <www.vangorcum.nl>.

De enige keuze: inzet voor open grenzen

Er zijn in Nederland veel (lokale) groepen die zich bezighouden met de ondersteuning van vluchtelingen. Op het eerste gezicht lijkt dat allemaal heel mooi, maar we vragen ons regelmatig af wat diverse organisaties en groepen bezielt in de keuzen die zij maken. Waarom samenwerken met Justitie? Waarom meewerken aan ‘vrijwillige’ terugkeer? Waarom zwijgen over misstanden? Waarom niet pleiten voor het onvoorwaardelijke recht om te blijven voor alle vluchtelingen?

W e twifelen over het algemeen niet aan de goede bedoelingen van de betreffende mensen. Maar te vaak zien wij goedbedoelende mensen in de praktijk optreden als apologeten, legitimeurs of verlengstukken van het huidige vluchtelingenbeleid en de (justitiële) uitvoering daarvan. Al dan niet bewust laten ze zich inzetten om daaraan een ‘humaan’ gezicht te geven en tegelijkertijd de vluchtelingen kalm te houden. Wie haar of zijn inzet beperkt tot het bepleiten van een ‘humanisering’ van het beleid of van detentie-omstandigheden, of meent er goed aan te doen om mensen te helpen bij ‘vrijwillige’ terugkeer, die belandt al snel in het vaarwater van overleg en samenwerking met Justitie en aangrenzende instanties. Een consequente inzet voor de rechten van vluchtelingen kan volgens ons maar tot één keuze leiden: de inzet voor open grenzen en het recht op vrijheid van beweging voor iedereen, en daarmee voor de onvoorwaardelijke afwijzing van het huidige vluchtelingenbeleid en alle instanties die zich bezighouden met de uitvoering daarvan.

OPEN GRENZEN
AAGU werkt vanuit een anarchistische visie waarin het recht op vrijheid van beweging en het afschaffen van grenzen en staten een centrale plek inneemt. Wie van mening is dat de grenzen niet volledig open moeten, erkent daarmee de facto het recht van de staat om mensen het land uit te zetten en kan bijgevolg nog slechts bakkeleien over “wie wel en wie niet” en over de manier waarop dat gebeurt. Daarmee begeef je je op een hellend vlak. En dat vlak is glad. Meedenken met Justitie en in je eigen werk een net zo onacceptabel onderscheid maken, maar dan langs grenzen die ‘humaner’ lijken, tussen wie je wel en niet helpt, voor wie je je wel en niet inzet, wordt welhaast onvermijdelijk. Hele groepen mensen blijven dan afgeserveerd worden. Zo beschreef INLIA Zeeland-directeur G. Burger illegaal gemaakte vluchtelingen eens als “een gevaar voor onze samenleving”.

DUBIEUZE KEUZEN
Er zijn veel ondersteuningsorganisaties die zaken als noodopvang en leefgeld regelen, en die strikte voorwaarden hanteren aangaande de vluchtelingen die zij steun bieden. Voor veel van dergelijke initiatieven gelden soortgelijke eisen: uitzicht op legaal verblijf in Nederland is een voorwaarde voor steun. Hier wordt gewoon weer met enige afstand het overheidsbeleid gevolgd. En er blijven hele groepen mensen buiten de boot vallen. Wie kijkt er nog naar hen om?

We kunnen er nog enig begrip voor hebben dat er keuzen gemaakt moeten worden, omdat er grenzen zijn aan de beschikbare menskracht en middelen, maar niet dat deze langs de genoemde scheidslijnen genomen worden en dat steunorganisaties zich de machtspositie toeëigenen om deze beslissingen in plaats van de overheid te maken. Bij het bepleiten van het recht van individuen of bepaalde afgegrensde groepen mensen om te blijven wordt vaak ingespeeld op nationalistische sentimenten door te wijzen op goed Nederlands burgerschap. Waarom worden steeds weer argumenten aangedragen over de hoge mate van integratie van mensen in een toch al beperkte groep? Over kinderen die op school zitten en zo goed Nederlands spreken? Over gedane arbeid en betaalde belastingen? Bepalen dat soort zaken, allemaal geformuleerd vanuit ‘ons’ westers perspectief, wie er wel en geen recht hebben op een beter bestaan?

BEZOEK GROEPEN
Leden van zoekgroepen in detentie- en uitzetcentra komen vaak in een onmogelijke spagaat terecht. Aan de ene kant zijn ze geschokt door wat ze tegenkomen bij hun vrijwilligerswerk, aan de andere kant geloven ze veelal in de elementaire fatsoenlijkheid van de Nederlandse beleidsmakers en -uitvoerders, of twifelen überhaupt niet aan de juistheid van het gevoerde beleid. Een lid van een zoekgroep voor Detentiecentrum Soesterberg (Kamp Zeist): “Ik vind inderdaad dat wij als gemeenschap iets voor hen

moeten doen, maar als volgens onze rechtsgang de mensen uitgeprocedeerd zijn, dan moet het ook afgelopen zijn. Als je hier niet meer thuishoort, moet je weg.” De illusie dat Nederland een fatsoenlijk land is, is diep verankerd, met bijgevolg het idee dat vanuit dat fatsoen de overheid uiteindelijk ontvankelijk zal zijn voor een verder vrij oppervlakkige roep om fatsoenlijk met mensen om te gaan. Zo zien we dat de confrontatie van de schrijnende praktijk van vluchtelingendetentie met het bij velen aangeleerde respect voor het overheidsgezag, voor ‘democratisch’ vastgesteld beleid, een uitweg krijgt in enerzijds ontkenning van die praktijk en anderzijds een totale focus op de naastenliefde, afgeschermd en losgekoppeld van de politieke werkelijkheid.

Wat ook meespeelt is dat de meeste zoekgroepen zich uiteindelijk waarschijnlijk beter kunnen identificeren met de eveneens veelal Nederlandse (blanke) middenklasse-mensen die in het hogere en middenkader in het centrum werken, dan met de niet-Nederlandse (niet-blanke) gedetineerden. Het is ook vrijwel onmogelijk om je in hun situatie te verplaatsen en je in te leven, en om te snappen welk overheids geweld, waar je zelf nooit mee geconfronteerd wordt, tegen hen ingezet wordt, en om reacties die daaruit voortvloeien te begrijpen. Dan is het stukken makkelijker om te geloven in de redelijkheid van het optreden van je landgenoten die hen gevangen zetten en bewaken. Natuurlijk wordt daar vanuit het bajespersoneel op ingespeeld door te doen alsof alles zo ‘humaan’ mogelijk gebeurt, en dat straffen en hard optreden alleen gebeurt als het echt nodig is, wanneer de gedetineerden dat over zichzelf afgeroepen hebben door hun onredelijk gedrag.

Verder wordt zoekgroepen het idee gegeven dat hun zorgen serieus genomen worden, in periodieke gesprekken met de directie, die best wil toegeven dat er af en toe foutjes gemaakt worden. Maar er wordt, volgens diezelfde directie, uiteraard hard aan gewerkt om die foutjes zoveel mogelijk te voorkomen. Want natuurlijk willen directie, personeel en zoekgroep het de vastzittende vluchtelingen gezamenlijk zo aangenaam mogelijk maken. “Vrijwilligers van ons helpen bij de kerkdiensten in het kamp en we praten met de directeur en de geestelijk verzorgenden. Daaruit krijgen we indruk dat iedereen zijn best doet om de mensen die er zitten, het zoveel mogelijk naar de zin te maken”, aldus een vrijwilliger van de Raad van Kerken in Zeist. Zo sluipt ook langs de weg van het beroep op een gemeenschappelijke achtergrond inkapseling de zoekgroepen binnen. En zo draait er, binnen de beperkte bandbreedte die Justitie geeft, een heel circus van naastenliefde om de gevangenen kalm te houden en om een humaan gezicht te geven aan de onacceptabele vluchtelingenopsluiting, en in feite aan het hele beleid van uitsluiting, opsluiting en uitzetting.

‘VRIJWILLIGE’ TERUGKEER
Een ander punt waar we zeer grote vraagtekens bij zetten is de betrokkenheid van groepen en organisaties bij ‘vrijwillige’ terugkeer van vluchtelingen. De initiatieven op dit vlak buitelen over elkaar heen. Er kan met recht gesproken worden over een hele “bedrijfstad” - inclusief financiële beloningen - in de sector van maatschappelijke ondersteuning. Het concept van ‘vrijwillige’ terugkeer is een gotspe zolang het erop neer komt dat een vluchteling de keuze heeft tussen zo’n ‘vrijwillige’ terugkeer en een gedwongen terugkeer, uitzetting. Toch wordt het begrip door veel organisaties aangegrepen als een uiterst redelijke manier van werken, die een soort win-winsituatie voor alle betrokken creëert. Zo schreef VluchtelingenWerk in een persbericht: “Vrijwillig vertrek met begeleiding leidt tot betere resultaten, vindt VluchtelingenWerk. Pas als de vreemdeling hieraan niet meewerkt, zou over moeten worden gegaan tot beperking van de vrijheid, bijvoorbeeld door intensievere meldplicht. Detentie mag - zo is ook in internationale verdragen vastgelegd - slechts het uiterste middel zijn.”

Veel organisaties werken dus mee aan het aansturen op ‘vrijwillige’ terugkeer. Daarbij presenteren zij ‘vrijwillige’ terugkeer (met opheffen hoofd) als hét wenselijke alternatief voor gedwongen uitzetting. Daarmee zouden de belangen van zowel de overheid als de vluchtelingen zelf het meest gediend zijn. De vluchtelingen blijft opsluiting en door justitiële macht afgedwongen vertrek bespaard. De overheid is goedkoper uit, krijgt mensen makkelijker weg en kan de schijn van fatsoen ophouden. In november 2007 presenteerden 10 organisaties, waaronder COA, Cordaid, Kerk in Actie, SAMAH, IOM en VluchtelingenWerk, een “Terugkeervisie”: “Genoemde organisaties zetten zich in het kader van deze brief in voor de terugkeer van de groep mensen waarvan na een zorgvuldige procedure is vastgesteld dat zij geen bescherming (meer) nodig hebben en Nederland moeten verlaten.” Zo wordt het overheidsbeleid dus gewoon gevolgd.

In juli 2008 volgde een “Draaiboek terugkeer” van ICCO en Kerk in Actie, met daarop - samen met nog een aantal organisaties en het Justitiepastoraat - het initiatief voor een “terugkeerhuis”. Het draaiboek is zowel een grove miskenning van de politieke realiteit waarin vluchtelingen leven als een even grove erkenning van de politieke realiteit van het vluchtelingenbeleid. Er wordt een voorstelling gegeven van mogelijke blokkades die een belemmering vormen voor terugkeer, die allemaal in de persoonlijke sfeer liggen. De situatie in het land van herkomst (en terugkeer) wordt volledig genegeerd. Daarnaast wordt er een valse voorstelling van zaken gegeven over de mogelijkheden om de vluchteling ondersteuning te bieden na terugkeer.

Mensenrechtenactiviste Astrid Essed legt in een tweetal reacties op het draaiboek en het “terugkeerhuis” de vinger op de zere plek: “Helpen mensen te doen terugkeren naar een vrijwel uitzichtloze situatie beschouw IK als een ernstige mensenrechtenschending. Met dergelijke activiteiten dreigt u het humane verlengstuk te worden van het Nederlandse justitiële uitzettingsbeleid”, en: “Door een eventueel succes van uw verkapte uitzettingsstrategie ‘met een menselijk gezicht’ wordt u moreel gezien medeverantwoordelijk voor dit beleid.”

VALKUIL
De goede contacten van allerlei organisaties met de diverse terugkeerprogramma’s zorgen er ook voor dat er minder verzet tegen het vluchtelingenbeleid en de uitvoering daarvan te verwachten valt. Want wie vandaag met allerlei overheidsinstanties om tafel zit om de ‘vrijwillige’ terugkeer van iemand te regelen, gaat niet morgen tegen diezelfde instanties tekeer vanwege het werk dat ze doen. Nee, die let wel op haar of zijn woorden om de goede contacten en het eigen werk (en de daarbij behorende subsidies) niet in gevaar te brengen. Dan maar liever een beetje bij proberen te sturen via overlegjes, achterkamertjespolitiek, officiële adviesorganen en wat dies meer zij.

Groepen en organisaties die zich inzetten voor de ondersteuning van vluchtelingen moeten er constant alert op zijn of ze, bedoeld of niet, een schamslap voor de overheid worden, of een verlengstuk. Wij pleiten in principe voor een radicale afwijzing van samenwerking en overleg met de overheid en daaraan gelieerde organisaties. In enkele individuele gevallen ontkom je daar misschien niet aan, wil je iemand zo goed mogelijk helpen, maar dan moet de winst wel duidelijk aan de kant van deze persoon liggen. Wie werkelijk op wil komen voor de rechten van vluchtelingen, moet beseffen dat de overheid geen gesprekspartner is die met vriendelijke woorden op andere gedachten gebracht kan worden. Uiteindelijk zit de fout niet in de details van het vluchtelingenbeleid of de uitvoering ervan, maar in het beleid als zodanig. Loslaten van de via jarenlange socialisatie en indoctrinatie opgebouwde loyaliteit aan en identificatie met de overheid is noodzakelijk.

Dat betekent ook dat er geen passieve ondersteuningsmachine opgezet moet worden, die parallel aan de uitsluitings-, opsluitings- en deportatiemachine van de overheid functioneert. Niet op een afstandje achter het beleid aanhobbelen om in stilte de brokstukken op te ruimen, maar concrete hulp verbinden aan verzet. Want verzet is meer dan wat ook nodig. Daarbij moet de confrontatie met de overheid gekozen worden. In onze ogen is directe actie daarbij onontbeerlijk. Alleen daarin kan daadwerkelijk de aanval op het beleid en de uitvoerders vorm krijgen en kunnen deze onder druk gezet worden. Niet iedereen wil of kan de weg van wetsovertredend activisme bewandelen. Dat is ook niet nodig, want directe actie kan en mag niet losstaan van andere activiteiten, van informatievoorziening tot aan concrete hulp aan individuen en groepen. Maar laat iedereen zich in elk geval in woord en daad uitspreken tegen het vluchtelingenbeleid en de bijbehorende praktijk. Dit artikel is een door AAGU zelf gemaakte samenvatting. Het volledige stuk met noten staat als pdf-bestand op de AAGU-website <www.aagu.nl>.

Anarchistische Anti-deportatie Groep Utrecht (AAGU)

<Discussie

Maar hoe die keuze vorm te geven?

Een reactie van Doorbraak op de uitgebreide versie van het artikel “De enige keuze: inzet voor open grenzen”.

Een flink aantal Doorbraak-activisten heeft ervaring als actievoerder tegen het migratiebeleid. We hebben actie gevoerd tegen bajessen en nieuwe repressieve wetten. We hebben vluchtelingen en migranten individueel gesteund, en samen met zelforganisaties gestreden voor verblijfs- en andere rechten. En we hebben opgesloten migranten en vluchtelingen bezocht in illegalenbajessen. Daarnaast hebben we meegepraat over strategieën. De laatste jaren is het echter wat stil geworden. Niet zozeer wat betreft acties tegen illegalengevangenissen en het bezoeken van illegalen, want dat gebeurt nog altijd. Nee, het is vooral stil geworden op het gebied van de discussies over wat te doen en wat juist niet. We zijn dan ook erg enthousiast dat AAGU het voortouw heeft genomen en opnieuw probeert een goed gefundeerde discussie van de grond te krijgen met het stuk “De enige keuze”.

VERLENGSTUK

Eind jaren 80, begin jaren 90 werd het migratiebeleid door veel radicaal-linkse activisten nog gezien als een van de belangrijkste strijdterreinen, en er werd dan ook bij tijd en wijle flink over gediscussieerd. Vanaf halverwege jaren 90 begon de aandacht meer uit te gaan richting “globalisering” en daarna de oorlogen in het Midden-Oosten. De animo voor migratiebeheersing als thema nam af. Sommige organisaties, zoals Autonoom Centrum, stopten met het steunen van vluchtelingen en migranten. “Wij kunnen hen de gevraagde hulp veel vaker niet dan wel bieden”, erkende de Amsterdamse actiegroep. “Ons werk is geen officiële (rechts-)hulpverlening en financiële middelen ontbreken, maar belangrijker, de ernstige vraag dringt zich al geruime tijd op: willen wij nog wel helpen en daarmee als een soort verlengstuk van inhumaan en op verkeerde leest geschoeid overheidsbeleid fungeren? Nee, we willen niet langer de problemen die Justitie creëert met haar zwaar restrictief beleid bij ons spreekuur gedumpt krijgen. Wij weigeren nog langer de schaamlap van de overheid te zijn en haar vuile werk op te knappen.” Deze argumentatie was destijds waarschijnlijk voor veel andere actievoerders goed herkenbaar. Maar niet iedereen gaf de pijp aan Maarten. Integendeel, de afgelopen jaren hebben we weer een ervaring gezien van de activiteiten tegen migratiebeheersing, waarschijnlijk mede onder invloed van de brede campagne voor verblijfsrecht van de 28 duizend vluchtelingen en de internationale No Border-actiekampen.

Wat nog wel ontbreekt is het openlijk op elkaar botsen van verschillende politieke visies, en heldere politieke discussies over te volgen strategieën. AAGU heeft daar nu een begin mee gemaakt door duidelijk aan te geven wat linkse actievoerders vooral niet zouden moeten doen. De Utrechtse anarchisten hebben een scherpe scheidslijn aangebracht tussen solidaire strategieën en collaboratie met het uitzettingsapparaat. Het is voor elke beweging van essentieel belang om te laten zien dat niet iedere activiteit sowieso goed is. Het is belangrijk om het poldermodel te doorbreken en duidelijke grenzen te trekken tussen lieden die uiteindelijk het staatsapparaat helpen het beleid van migratiebeheersing uit te voeren, en activisten die principieel de kant kiezen van migranten en vluchtelingen. AAGU maakt in haar stuk goed de gevaren duidelijk die samenwerking met onze tegenstanders bij Justitie oplevert. Samenwerking die de geloofwaardigheid van bezoekers in de ogen van opgesloten vluchtelingen en migranten natuurlijk sterk doet afnemen. Het AAGU-stuk brengt veel kritiekpunten rond dit thema op een heldere manier bij elkaar. Door de soms wat voorzichtige stijl lijkt het echter alsof het stuk vooral bedoeld is om illegalenbezoekers aan het denken te zetten die momenteel op de een of andere manier wel samenwerken met Justitie. Wij vragen ons af hoe zinvol het is om veel energie te steken in juist deze mensen, die immers vaak werken vanuit een zeer autoriteitsgevoelige denkwereld. Is het niet meer voor de hand liggend om ons te richten op enigszins kansrijkere groepen?

OPEN GRENZEN

Wat niet te doen is voor activisten meestal de makkelijke helft van een politiek vraagstuk. De echte grote problemen beginnen eigenlijk pas bij de vraag wat wél te doen. Wij hebben het AAGU-stuk gelezen als een aanzet tot een discussie over die veel moeilijker vraag. Onze reactie is dan ook niet bedoeld als tegenspraak, want we zijn het over het algemeen wel eens met wat AAGU schrijft, maar als een noodzakelijke uitbreiding van de discussie. AAGU eindigt het stuk met: “We ontvangen

graag inhoudelijke reacties. Ondertussen gaan we door met wat we steeds gedaan hebben: compromisloos verzet tegen de uitsluitings-, opsluitings- en deportatiemachine.” Doorgaan op dezelfde weg dus. Maar voor ons begint de discussie daar juist. Het gaat er voor ons om ook vraagtekens te stellen bij onze eigen praktijken. Moeten we wel door op diezelfde weg? En waar leidt die weg dan precies toe? Zijn onze praktijken wel effectief?

Wat we natuurlijk wél weten is waarom we de strijd tegen migratiebeheersing zo belangrijk vinden. Niet, zoals AAGU, in eerste instantie vanwege een streven naar “open grenzen” en “vrijheid van beweging”. Begrippen die op zichzelf gezien niet perse strijdig hoeven te zijn met de huidige kapitalistische, patriarchale en racistische wereldorde. “Open grenzen” impliceren namelijk het blijvende bestaan van staten, en “vrijheid van beweging” kan ook in dienst staan van vrije arbeiders op zoek naar werk op een wereldwijde arbeidsmarkt. Wij kiezen voor strijd tegen migratiebeheersing omdat we als revolutionair linksen actief willen zijn op een van de centrale snijvlakken van kapitalisme, patriarchaat en racisme die perspectief bieden op langdurig verzet. Migratie is immers letterlijk een vorm van sociale beweging, van mensen die proberen te ontsnappen aan de hen opgelegde wereldwijde maatschappelijke kaders en dat kan links perspectief bieden. Het kan een manier zijn om internationale solidariteit hier ter plekke concreet vorm te geven. Het is verder sowieso belangrijk om als links aanwezig te zijn op de terreinen waar de grootste repressie plaatsvindt. Op vluchtelingen en migranten worden keiharde maatregelen toegepast die later vaak ook op de rest van de bevolking van toepassing worden verklaard. Links moet die repressie zichtbaar maken en bestrijden. Met name omdat heel parlementair links achter vrijwel alle maatregelen voor migratiebeheersing staat, zoals de Koppelingswet, de identificatieplicht, de Vreemdelingenwet en de Wet Inburgering. Het is ook belangrijk om goed contact te hebben met vluchtelingen en migranten om te weten hoe de repressie in de praktijk uitwerkt, om zelf na te kunnen gaan of onze politieke analyses over migratiebeheersing ook daadwerkelijk kloppen. Echt weten waar je het over hebt vergroot ook de geloofwaardigheid van links. Het gaat erom samen te vechten voor gelijke rechten met migranten en vluchtelingen, en hen niet over te laten aan de christelijke en andere do-gooders waar AAGU terecht zo’n negatief beeld van heeft geschetst.

EFFECTIVITEIT

En zo zijn er nog wel meer goede argumenten om op dit gebied actief te zijn. De grote vraag is natuurlijk of het revolutionair links wat oplevert. In de loop der jaren hebben activisten uit de beweging heel wat knelpunten geformuleerd waar eigenlijk nog steeds geen echt goede oplossingen voor gevonden zijn. Dat zijn stuk voor stuk redenen om ontevreden te zijn en niet gewoon door te gaan “met wat we steeds gedaan hebben”. De belangrijkste bron van onze ontevredenheid is natuurlijk dat de repressie jegens migranten en vluchtelingen de afgelopen 20 jaar alleen maar toegenomen is, ondanks onze strijd ertegen. Ergens doen we kennelijk iets niet goed, en dat geldt natuurlijk in grote delen van de wereld voor links. Een andere belangrijke kritiek op de praktijk van de betreffende actiegroepen en bezoekgroepen is dat ze nog steeds vrijwel volkomen wit en flink subcultureel zijn (net als de kraakbeweging en anti-fascistische beweging trouwens). We willen graag samen strijden met organisaties van migranten en vluchtelingen, maar de gevallen waarbij dat de afgelopen 15 jaar echt gelukt is, zijn helaas op een hand te tellen. Het Noord-Nederlandse WVV is het bijvoorbeeld gelukt bij de acties tegen uitzettingscentrum Ter Apel, en De Fabel van de illegaal heeft met enkele andere clubs met succes samengewerkt met een reeks zelforganisaties van “witte” illegale arbeidsmigrant. En zo zijn er nog wel enkele voorbeelden.

Het gevolg van dit falen is dat de witte actiegroepen vaak los van migranten en vluchtelingen strijden tegen

migratiebeheersing. Hetzelfde zien we bij bezoekgroepen en spreken voor individuele ondersteuning: witten helpen zwarten. Hoe goed we het ook bedoelen - en het is goed dat mensen het blijven doen - toch ligt paternalisme altijd op de loer. Simpelweg vanwege de gigantisch uiteenlopende maatschappelijke mogelijkheden die ondersteuner en ondersteunde hebben. En natuurlijk vanwege onze racistische socialisatie. Het helpt - eerlijk is eerlijk - natuurlijk ook niet mee dat veel migranten en vluchtelingen nadat ze de strijd om een verblijfsvergunning gewonnen hebben, vaak in eerste instantie grote behoefte hebben aan het opbouwen van een normaal leven en zich terugtrekken uit de gezamenlijke strijd. Dat is volkomen begrijpelijk en terecht, maar het geeft wel direct de beperkingen aan waar de opbouw van een sterke revolutionaire anti-racistische beweging via het thema migratiebeheersing mee te kampen heeft.

Een ideologische beperking van het uitsluitend actief zijn rond bajessen is verder nog dat het een eenzijdig beeld geeft van migratiebeheersing. De samenhang met kapitalistische processen verdwijnt dan te makkelijk uit beeld. Want moderne staten zijn er niet uitsluitend op uit om vluchtelingen en migranten te weren. Het gaat veeleer om steeds de gewenste arbeiders binnen te halen en de ongewenste tegen te houden, uit te sluiten, op te pakken en te verwijderen. Die eenzijdige gerichtheid op bajessen maakt het nog moeilijker om de broodnodige politieke verbindingen te leggen met andere strijden, met strijden waar onze eigen positie een rol in kan spelen.

INBURGERING

Ook wij hebben de perfecte oplossingen niet voor al deze vraagstukken. Voor ons staat samen strijden met migranten en vluchtelingen in ieder geval altijd centraal als het gaat om migratiebeheersing en racisme. Maar het valt ons - net als anderen - zwaar om dat ook waar te maken. Oplossingen daarvoor zoeken we onder meer in de richting van uitbreiding van ons strijdterrein. Naast de strijd tegen bajessen proberen we ook actief te zijn op veel andere onderdelen van de migratiebeheersing. Het werken met legale migranten en vluchtelingen tegen de verplichte inburgering heeft ons bijvoorbeeld meer perspectief gegeven. Zo worden de inburgeraars zonder pardon de onderkant van de arbeidsmarkt opgedreven, net als velen van ons die geen migrant of vluchteling zijn. Samen vechten voor gelijke rechten zou zo in principe een veel gezamenlijker betekenis kunnen krijgen. De oprichting van Doorbraak zelf is onder meer een gevolg van de keuze voor inburgering als belangrijk strijdthema. Maar het uitbouwen van de strijd tegen de inburgeringsplicht verloopt in de praktijk nog erg moeizaam.



Links: Ook de christelijke stichting Exodus werkt mee met het keiharde vreemdelingenbeleid. Rechts: Lucht-kooien van de bajesboot in Zaandam.

Binnen Doorbraak proberen we anti-fascistische en anti-racistische strijd, de vakbondsstrijd van illegale domestic workers en schoonmakers op bijvoorbeeld Schiphol (ook vrijwel allemaal arbeidsmigrant) te combineren met protest tegen de neo-koloniale beeldvorming rond Antillianen en de opbouw van structuren tegen de opkomst van het rechts-populisme. We proberen zo met vallen en opstaan mensen bijeen te brengen die in het door wit gedomineerde binnen- en buitenparlementaire links eigenlijk altijd apart gehouden zijn. De opbouw van bredere en meer stabiele structuren van verzet, van “autochtonen” en “allochtonen” samen, op meerdere thema’s rond migratiebeheersing en racisme heeft ons in ieder geval de hoop gegeven dat er meer mogelijk is.

Huishoudelijk werk, hetzelfde als elk ander werk?

Sukran en Mikila zijn beiden domestic worker. Opvallend in hun verhalen is de vaak bijzonder persoonlijke relatie die ze onderhouden met hun werkgevers. Dat is een van de belangrijke kenmerken van het werk van de domestic workers. Ze verrichten hun werk ergens tussen de privé- en de publieke sfeer in. Maar ook huishoudelijk werkers zouden een beroep moeten kunnen doen op formele arbeidsrechten.

In Doorbraak-krant nummer 3 kwam Lisa Mendiola aan het woord, een domestic worker zonder verblijfsvergunning. Ze is medeoprichtster van de organisatie United Migrant Domestic Workers (UMDW), een zelforganisatie van migranten die strijdt voor werkvergunningen, verblijfsrecht en respect. Mendiola onderstreepte het belang van een goede en vooral persoonlijke werkrelatie met haar werkgevers. Maar juist dat persoonlijke karakter is een van de oorzaken waardoor er weinig erkenning is voor het werk. De meestal vrouwelijke werkgevers nemen het niet als professioneel werk waar, en ze zien zichzelf dan ook niet als werkgever. Dat leidt tot een aantal problemen rond de rechten van domestic workers.

GAATJES VULLEN

Huishoudelijk werk is een van de oudste vormen van betaalde arbeid. De International Labour Organisation (ILO) definieert het werk enigszins vaag als “huishoudelijke taken verricht als een economische activiteit in het huishouden van een derde persoon”. Een concrete omschrijving van de taken is moeilijk te geven omdat het er veel zijn en ze vaak tegelijkertijd uitgeoefend worden. Een kinderoppas kan ook af en toe schoonmaken, en andersom. In tegenstelling tot wat eerder verwacht werd, is dit type werk niet in de loop van de twintigste eeuw uit westerse maatschappijen verdwenen. De vraag ernaar is de laatste jaren juist weer flink toegenomen. Volgens een studie van de vakbond CNV maken in Nederland 1,2 miljoen huishoudens gebruik van een hulp, en zeer waarschijnlijk zijn dat er nog meer. De oorzaken van de toename liggen onder meer in de gegroeide arbeidsparticipatie van vrouwen, de nog steeds ongelijke verdeling van de huishoudelijke taken in gezinnen, het tekort aan publieke voorzieningen voor kinderen en ouderen, maar zeker ook in het voor velen betaalbare aanbod aan domestic workers. Hun diensten zijn relatief goedkoop vanwege hun preciaire situatie. Het werk wordt vaak informeel verricht door vrouwen met een achtergrond van migratie. En huishoudelijk werk is meestal de enige keuze die voor deze vrouwen open ligt, zo benadrukken ook Sukran en Mikila.

Debatten over huishoudelijk werk zijn nauw verbonden met feministisch-emancipatorische kritiek op de strikte scheiding die gemaakt wordt tussen de privé- en de publieke sfeer, een indeling die voor vrouwen onderdrukkend werkt. Helaas bleven de discussies lang beperkt tot witte vrouwen. Bij hun eigen strijd voor vrijheid en onafhankelijkheid, waarbij ze massaal loonarbeid gingen verrichten, negeerden ze dat het weer in meerderheid vrouwen, en in het bijzonder legale en illegale migranten waren, die de gaatjes vulden die zij achterlieten. De nodige erkenning voor hún werk bleef uit. Daarom is het belangrijk om te erkennen dat er ook vrouwen zijn die macht hebben, en die hun macht ook uitoefenen. Naast “gender” en “klasse” zijn etniciteit en migratiestatus eveneens structurerende elementen van ongelijkheid in de huidige maatschappij. Het is opvallend, maar niet verbazingwekkend, dat Mendiola uit feministische hoek geen steun ziet komen voor de strijd van de domestic workers in Nederland. Daarnaast zijn veel problemen waar domestic workers mee te maken hebben, terug te voeren op kenmerken die ook de onbetaalde arbeid van vrouwen in de privé-sfeer karakteriseren. Die kenmerken zijn er mede de oorzaak van dat dit werk niet erkend wordt als arbeid die een belangrijke bijdrage levert aan de maatschappij.

FLEXIBILITEIT

Huishoudelijk werkers en werksters hebben vaak enorm uiteenlopende nationaliteiten, opleidingsniveaus, leeftijden, migratiestatusen en levensgeschiedenissen. Mikila en Sukran kwamen beiden in 2002 naar Nederland. Ze werken op dit moment als “live-out” domestic workers en wonen dus niet bij hun werkgevers in. Ze hebben elk meerdere werkgevers. Mikila is Marokkaanse. Ze verloor haar afhankelijke verblijfsvergunning na haar echtscheiding. Ze werkt nu meestal voor Marokkaanse Nederlanders die ze via vrienden of familie heeft gevonden. Sukran is Turks-Bulgaarse. Sinds Bulgarije bij de EU hoort, mag ze in Nederland wonen, maar nog niet werken. In het begin werkte ze uitsluitend voor Turkse Nederlanders, maar sinds ze de Nederlandse taal voldoende beheerst, zoekt ze werk via internet-advertenties.

Kenmerken van huishoudelijk werk zijn onder meer de informaliteit ervan, het plaatsvinden in de huishouding, de sterk uiteenlopende taken, het emotionele en mentale karakter ervan, de flexibele uren, en de associatie met “de natuurlijke arbeid van de vrouw”. In de ervaringen van Sukran en Mikila zien we die kenmerken terug. Mikila benadrukte het

probleem van zwart werken en de eisen van flexibiliteit: “Als ik ziek ben, krijg ik geen geld. Ik kan niet tegen de mensen zeggen: ik ben ziek, maar geef me toch geld. Maar ik heb geen ziekenfonds en ik betaal geen belasting. Ik werk ook niet voor slechts een werkgever. Ik werk twee uur hier, en dan weer twee uur daar, bij iemand anders. Twee uur per twee weken, maar soms ook werk ik twee weken niet. Ik kan ook niet op zoek naar werk, dat is wat moeilijk voor mij.”

Ook Sukran moet flexibel zijn: “Ik doe oppaswerk, haal kinderen van school en breng ze thuis. Ik doe vaak 12 en soms 15 uur schoonmaakwerk, en voor de kinderen heb ik precies tweeënhalf uur. Ik kom ze om drie uur bij de school ophalen, en breng ze naar huis tot hun moeder thuiskomt. Soms zeggen die mensen dat ik wat extra moet doen. De ramen zijn bijvoorbeeld vies en die moeten nodig gedaan worden. Ik moet dan blijven. Ik kan geen nee zeggen, of zeggen dat ik niet kan.”

HOBBY

Sukran noemt ook het probleem dat ze geen verzekering heeft, dat ze door de informaliteit van het werk geen recht heeft op vakantie en het risico loopt om in bepaalde perioden niet betaald te worden. “Ze gaan bijvoorbeeld soms twee weken rond oud en nieuw op vakantie. Dan kan ik twee weken niet werken. Dan zit ik thuis zonder geld. Het is ook voorgekomen dat een familie niet meteen betaalde, maar dat geeft niet. Ze vertelden dat ze gingen verhuizen naar Noordwijk, en vroegen of ik daar ook wilde komen werken. Maar dat was voor mij te ver en ik zei dat ik daar niet zou komen. Daarop beloofden ze me nog te bellen om me uit te betalen voordat ze zouden verhuizen. Maar ze hebben nooit gebeld en ik hen ook niet. Ik had in een halve maand meerdere keren hun huis schoongemaakt. Ook andere mensen bij wie ik werk verhuizen soms. Dan moet ik na twee weken alweer op internet zoeken naar nieuwe werkgevers. Gelukkig werk ik nu alweer drie of vier maanden bij mensen die nog niet verhuisd zijn. Ik heb nu dus wat zekerder werk. Ik ben bij sommigen wel eens uit mezelf gestopt. Bijvoorbeeld omdat ik moest oppassen op tijden dat het niet uitkwam met mijn andere werk. Soms moet ik kiezen tussen oppassen en huishoudelijk werk.”

Huishoudelijk werk lijkt door al deze kenmerken eerder op een privé-arrangement dan op een werkrelatie tussen werknemer en werkgever. Zelfs de werkneemsters zelf noemen het wel eens “een zwarte vakantie” of “een hobby” (Mikila) of “slecht werk” (Sukran). Maar het is belangrijk dat het werk erkenning krijgt, en dat ook voor deze werknemers en werkgevers arbeidsrechten gaan gelden. Daartoe is het van belang om de specifieke kenmerken van het werk te erkennen.

GEZELLIGHEID

De ook door Mendiola zo gewaardeerde persoonlijke relatie tussen werknemer en werkgever is er daar een van. Een goede en vriendelijke relatie blijkt belangrijker naarmate de situatie van de domestic worker meer precair is, onzekerder. Mikila werkt zo bij sommige mensen alleen voor de gezelligheid, en krijgt daarvoor immateriële zaken. Soms wil ze er niet eens geld voor. Sukran heeft daarentegen een wat onafhankelijker positie, en kiest er bijvoorbeeld ook weleens voor om niet meer bij iemand te gaan werken die niet aardig is.

Mikila vertelt: “Een mevrouw praat soms alleen met mij en we drinken dan samen koffie. Ik zet soms de koffie voor haar. Ze is gehandicapt en kan niet lopen. Ik ga altijd bij haar langs als ik naar een andere familie ga. Maar het is geen werk. Nou ja, soms wel en soms niet. Soms help ik haar op de wc, of met het opruimen van kleding. Alsjeblieft, deze kast is niet goed opgeruimd, zegt ze dan. En dan leg ik de kleuren apart, de t-shirts apart, de broeken apart. Ze praat gezellig met mij, het is mijn hobby. Ze heeft drie zoons. De oudste heeft een dochter. Maar ze komen niet bij haar langs. Deze vrouw is, echt waar, lief voor mij. Waarom? Misschien omdat ze ook pijn heeft. Ze is ook haar man kwijt. Hij wilde haar niet meer toen ze multiple sclerose kreeg. Vroeger logeerde ik soms ook bij haar, bijvoorbeeld drie dagen. Nu hoeft dat niet meer omdat ik een kleine kamer huur.”

Zo’n persoonlijke relatie heeft Mikila ook met haar andere werkgevers. “Sommige Marokkaanse mensen hebben mij vroeger heel veel plezier gedaan toen ik geen werk en geen geld had. Ik mocht altijd bij hen eten en douchen, en ze hielpen me met kleding. Ik ging daarna met hen buiten wandelen. Nu vragen ze soms of ze me alsjeblieft een beetje

FOTO: VERONICA HEEMSKERK



Slachtoffers mensenhandel pion in vreemdelingenbeleid

► ► ► *Vervolg van voorpagina*

POOIERBOY

Dat er nog altijd een soort “romantische” beeldvorming bestaat over prostitutie, en gedwongen prostitutie in het bijzonder, blijkt uit verhullende terminologie als “loverboy”. Er gaan steeds meer stemmen op om dat begrip te vervangen door “pooierboy” zodat meteen duidelijk is waar het werkelijk over gaat. Ook in de rechtspraak komt dat terug. Dettmeijer: “Wij hebben zo’n 200 vonnissen van na 2007 bekeken. Het valt op dat rechters de feiten verschillend interpreteren. Als een meisje vertelt hoe een jongen haar zei dat hij verliefd op haar is, dat ze samen een huisje zouden gaan kopen, dan noemt de ene rechter dat misleiding en een ander niet.”⁴ De realiteit is dat maar weinig mensenhandelaren worden vervolgd, en als dat wel gebeurt, dan wordt een groot deel van de verdachten niet veroordeeld voor mensenhandel. Soms wel voor andere strafbare zaken die ermee samenhangen, zoals illegale werknemers in dienst hebben, verboden wapenbezit, drugshandel of belastingontduiking. Dettmeijer pleit dan ook voor gespecialiseerde rechters.

Dettmeijer hekelt ook het feit dat er geen richting gegeven wordt aan de strafmaat. Hoewel die verhoogd is van 6 tot 8 jaar, blijkt er in de praktijk meer nodig te zijn. Als voorbeeld noemt ze dat een rechtbank in een bekende mensenhandelzaak voor het eerst een eigen norm stelde: 8 tot 10 maanden cel per slachtoffer, afhankelijk van de duur van de uitbuiting, de mate van het geweld en de rol van de dader. Een van de vrouwen had 9 maanden gedwongen als prostituee gewerkt, en dat werd door de rechtbank als “relatief kort” beschouwd. Normaal gesproken wordt voor verkrachting 24 maanden als oriëntatiepunt gehanteerd. Dettmeijer: “In feite is zo’n vrouw 270 dagen lang elke dag verschillende keren verkracht. Hoe erg vinden we dit eigenlijk? Ik vind dat die rechter zich achter de oren moet krabben.”⁴

MIGRATIEBELEID

De aandacht voor de aanpak van gedwongen prostitutie als een vorm van mensenhandel heeft de nodige aandacht van de EU-staten. Een grote diversiteit aan organisaties, zogenaamde ketenpartners, werkt samen, ook over de grenzen heen. Het gaat daarbij niet alleen om een intensieve vorm van “crime fighting”, ook het slachtofferschap van de - merendeels - vrouwen wordt breed uitgemeten. Toch wringt daar de schoen. Het thema vrouwenhandel werd in eerste instantie door vrouwenorganisaties, meestal met feministische signatuur, op de agenda gezet. Belangrijk uitgangspunt daarbij was dat het om dwang en misleiding gaat, in tegenstelling tot het liberale en romantische idee van een vrije keus voor prostitutie. Het slachtofferschap stond voorop. Inmiddels blijkt het slachtoffer meer en meer uit beeld te verdwijnen. De bestrijding van mensenhandel in de seksindustrie is een instrument geworden bij de bestrijding van door staten ongewenste migratie. Exemplarisch daarvoor is dat op de grote EU-conferentie over vrouwen- en mensenhandel in Wenen in februari 2009 geen enkele vrouwenorganisatie meer een inleiding verzorgde.⁵ In plaats daarvan kwamen alleen belanghebbenden in de migratiepolitiek prominent aan bod: de ministers van Justitie, de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM),⁶ Europol, en Frontex,⁷ de Europese grensbewakingsorganisatie.

Er wordt in nationaal en internationaal verband enorm veel gehamerd op het verzamelen van allerlei gegevens om de mensenhandel tegen te gaan. Daarbij wordt niet primair gefocust op de mensenhandelaren, maar op alle betrokkenen. Ook alle gegevens van slachtoffers en potentiële slachtoffers worden verzameld, van mannen, vrouwen en kinderen. En dat gebeurt niet om de levens- en arbeidsomstandigheden van deze - deels gedwongen - migranten te verbeteren, maar om hun migratie te bestrijden. Onder het mom van “redding” worden de bevrijde slachtoffers vervolgens ‘vrijwillig’ of gedwongen teruggestuurd naar hun landen van herkomst, waar de omstandigheden die hen richting West-Europa dreven vanzelfsprekend niet ineens veranderd zijn.

SLACHTOFFERONDERSTEUNING

De zogenaamde B9-regeling geeft illegale slachtoffers van mensenhandel of getuigen daarvan de mogelijkheid om een tijdelijke verblijfsvergunning te verkrijgen als ze meewerken aan opsporing en vervolging van de mensenhandelaren. Ze hebben vooraf recht op een bedenktijd van drie maanden. Een belangenbehartigingsorganisatie probeert dan een veilig onderdak te regelen, evenals een inkomen. Indien een slachtoffer of getuige besluit mee te werken, kan het verblijf onder de B9-regeling worden voortgezet tot er een uitspraak in de zaak gedaan wordt. Er is in het verleden al veel kritiek geleverd op de regeling, ook door de slachtoffers zelf.⁸ De gebrekkige ondersteuning en opvang maakt dat slachtoffers en getuigen weinig vertrouwen hebben in de instituties van de staat, en daardoor meestal geen medewerking willen verlenen, of pas in een heel laat stadium. Het grootste probleem is dat ze na de B9-regeling uiteindelijk afgedankt worden. Na de rechtszaak, als die er al komt, vervalt de ondersteuning en moeten de migranten weg uit Nederland. Het komt regelmatig voor dat ze dan opnieuw slachtoffer worden van mensenhandel, of te maken krijgen met represailles in het land van herkomst. Een recente kleine verbetering is wel dat een permanente verblijfsvergunning verkregen kan worden als men meer dan drie jaar in de regeling zit. Dat is overigens geen automatisme: ze moeten erom vragen. Ongeveer de helft van de slachtoffers in de B9-regeling krijgt om die reden, of om veiligheidsredenen, alsnog een permanente verblijfsvergunning.

Dettmeijer maakt zich echter zorgen over de opvang, het gebrek aan capaciteit en het uitblijven van een gespecialiseerde opvang. De samenstelling van de groep slachtoffers verandert, nu ook andere vormen van uitbuiting meer aandacht krijgen. “Ongeacht waar zij vandaan komen, zij hebben recht op opvang en zorg, en zij dienen als slachtoffers te worden behandeld. Dat betekent dus niet opvang op Schiphol, bij het COA, in vreemdelingenbewaring, in een tentenkamp of op een politiebureau, zelfs niet tijdelijk.”

Maar het gaat al fout voor er sprake is van opvang. In Amsterdam worden door de politie wel straten “schoongeveegd” van illegalen uit de Balkan, waaronder veel straatprostituees. Hen wordt niet gevraagd naar mogelijk slachtofferschap, en ze worden niet gewezen op de B9-regeling. In plaats daarvan worden ze opgesloten en zo snel mogelijk uitgezet. Ook in andere sectoren worden illegale werknemers opgepakt, vastgezet en uitgezet zonder onderzoek of zij mogelijk slachtoffer zijn van een vorm van mensenhandel. Vreemdelingenbeleid en beheersing gaan bij Justitie voor erkenning en ondersteuning bij slachtofferschap. Dettmeijer maant de regering tenslotte de economische crisis niet te gebruiken om te bezuinigen op de ondersteuning: “De economische crisis kan immers ook een voedingsbodem zijn voor nog meer uitbuiting, omdat groepen mensen door slechtere economische omstandigheden nog kwetsbaarder worden.”

Ellen de Waard

Noten

1. “Mensenhandel. Zevende rapportage van de Nationaal Rapporteur”. Op: NRM-website <www.bnrm.nl>.
2. *Speech van Dettmeijer bij de presentatie*. Op: NRM-website <www.bnrm.nl>.
3. “Half miljoen vrouwen in Europa als slaaf verhandeld”, Ellen de Waard. Zie: <www.gebladerte.nl>, Fabel-krant 56.
4. “Aantal vrijspraken in mensenhandel is hoog”, Sheila Kamerman en Dick Wittenberg. In: NRC Handelsblad, 29.10.2009.
5. “Abschiebung wird als Rettung inszeniert”, Juliane Schumacher. Op: Jungle World-website <www.jungle-world.com>.
6. “Voor vrije migratie! Tegen de IOM!”, De Fabel van de illegaal. Zie: <www.gebladerte.nl>, Fabel-krant 65/66.
7. “Frontex jaagt vluchtelingen de dood in”, Gerrit de Wit. Zie: <www.gebladerte.nl>, Doorbraak-krant 1.
8. “Slachtoffers organiseren zich tegen vrouwenhandel”, Inge van de Velde en Ellen de Waard. Zie: <www.gebladerte.nl>, Fabel-krant 67.

mogen helpen. Maar dan zeg ik: nee. Vaak werk ik niet voor geld.” In Mikila’s kijk op haar werk en haar relatie met haar werkgevers staat gezellig samenkomen centraal. Maar op de achtergrond speelt natuurlijk ook haar afhankelijkheid een grote rol. Toen ze nog geen eigen woning had, kon ze bij deze mensen terecht voor een kopje koffie of om te overnachten. Maar ze is nu wel veel gelukkiger met een eigen kamertje. In dit soort relaties zien werkgevers en werknemers zich vaak niet in een werkrelatie en wordt de scheidslijn tussen betaald en onbetaald huishoudelijk werk onduidelijk.

AUTONOOM

Sukrans situatie is heel anders. Haar legale verblijfsstatus, maar misschien ook het feit dat ze in Bulgarije tot lerares is opgeleid, maakt het haar makkelijker om een onderhandelingspositie in te nemen tegenover haar werkgevers. Ze vindt dat ze een goede relatie heeft met haar werkgevers. “Ze zijn vriendelijk. Dat is belangrijk. Maar dat is niet altijd zo geweest. Ik werkte eens bij een Zweedse vrouw en haar Antilliaanse man. Dat ging heel slecht. Ik had haar via internet gevonden. Toen we kennis maakten, vroeg ze meteen een fotokopie van mijn paspoort. Ik wil dit, ik wil dat, zei ze, en: ik kan je niet vertrouwen, want het is via internet gegaan. Het begon niet goed, maar daarna wende ze aan mij en werd ze wat vriendelijker. Maar ze wilde dat ik in drie uur heel veel deed: strijken, de badkamer, alles. Ik zei altijd dat drie uur niet voldoende was, en dan antwoordde ze: doe dan maar de belangrijkste dingen. Een keer had haar man 15 overhemden op de strijkplank gelegd. Ik heb ze allemaal gestreken, en had toen geen tijd meer om te moppen. Belde ze ‘s avonds boos op. Waarom heb je niet gemopt? Wat is dat? Ik antwoordde dat het strijken belangrijker leek en dat ik maar drie uur had. Toen zei ze: als ik het niet op het briefje op tafel geschreven heb, waarom strijk je dan? Ze wist altijd iets te vinden, en dan zei ze: wat is dat, dat is jouw verantwoordelijkheid! Ik kon bij haar niets goed doen. Ik ben na twee maanden gestopt. Ik zei: als ik het niet goed doe, zoek dan maar een ander. Nu werk ik wel bij goede mensen. Ze zijn vriendelijk en discrimineren niet door te zeggen: jij bent maar een schoonmaakster.”

Sukran was niet altijd zo autonoom. Vroeger was ze minder zeker omdat ze toen nog geen verblijfsrecht had. “Voor illegale mensen is het veel moeilijker. Toen ik hier kwam in 2002 was het erg moeilijk. Je begrijpt de Nederlandse taal niet, en moet werken bij mensen die jouw eigen taal spreken. Maar die betalen heel weinig en je moet heel hard werken. Want ze weten heel goed dat je bij hen moet blijven. Ze zeggen: wat doe je als ik je dit geld niet geef?”

Ook Sukran was en is dus nog steeds flink afhankelijk van haar werkgevers. Ze kan beperkt kiezen, maar nog steeds zijn haar relaties met werkgevers gebaseerd op vertrouwen. “Een moeder van de kinderen op wie ik pas, zegt soms: als Bulgaren straks het recht krijgen om hier te mogen werken, dan ga je ons verlaten. Daar ziet ze tegen op, want we zijn aan elkaar gewend. Maar ik antwoord dan: nee hoor, ik blijf bij jullie. Alleen met het schoonmaakwerk zou ik misschien stoppen als ik legaal zou kunnen werken.”

ARBEIDSRECHTEN

De vraag blijft in hoeverre huishoudelijk werk gecommodificeerd kan worden, dat wil zeggen: opgenomen kan worden in de formele economie, waardoor het werk gedepersonaliseerd en dus onafhankelijk gemaakt kan worden van de luimen van de werkgevers. De feministe Barbara Ehrenreich zei eens: “Huishoudelijke dienst is een beroep dat al enkele duizenden jaren voor het onpersoonlijke kapitalisme bestond.” En het is nog steeds vaak een privé-arrangement tussen werknemers en werkgevers, die zichzelf niet perse in die rollen zien. Dat huishoudelijk werk in Nederland niet officieel gereguleerd is, en lang niet erkend werd door de vakbonden, is daar slechts een afspiegeling van. De ILO werkt momenteel aan een conventie voor “fatsoenlijk werk voor domestic workers”. De discussies daar draaien om de precieze definiëring van de specifieke eigenschappen van huishoudelijk werk, maar juist ook om het laten zien dat het gewoon werk is zoals elk ander werk. De vraag is daarnaast in hoeverre de ILO er rekening mee wil en kan houden dat een groot aantal van de huishoudelijk werkers en werksters illegaal is. Hoe kunnen ook hun arbeidsrechten versterkt worden? En kunnen er mogelijkheden komen voor legalisering? Daarover moeten we met z’n allen denken, en ervoor strijden aan de zijde van de talloze domestic workers die zich inzetten voor respect en erkenning.

Sylvia Guenther

De jungle van Calais

Al jaren leven er in de duinen van het Franse Calais vluchtelingen onder mensonterende omstandigheden. Ze hopen Groot-Brittannië te bereiken, maar ze zijn gestrand en ze lijden onder honger, kou en ziekten.

Korte reportage van de solidaire fotografen Alex Wolf en Rogier ten Hacken.

Zie ook pagina 3. Meer op:

Verspers-website <www.verspers.nl>.



Weerstand tegen controlestaat neemt toe

Eind november 2009 lanceerde de regering het plan voor rekeningrijden. Daarbij moet er in elke auto een GPS-kastje geïnstalleerd worden dat het aantal afgelegde kilometers nauwgezet bijhoudt. Het gros van autorijdend Nederland schreeuwt sindsdien terecht moord en brand. Men is bang om de privacy te verliezen. Ook andere privacybeperkende maatregelen liggen inmiddels onder vuur.

De laatste jaren zijn er onder het mom van de bestrijding van terrorisme, illegaliteit en criminaliteit allerlei maatregelen ingevoerd die de privacy ondermijnen, hoewel dat toch een grondrecht is. Daarbij kan gedacht worden aan de Koppelingswet, de legitimatieplicht, het alom aanwezige cameratoezicht, het biometrische paspoort, de OV-chipkaart, de verplichte afname van DNA en de bewaarplicht voor telecombedrijven. Al deze gegevens worden door de overheid aan elkaar gekoppeld en opgeslagen in digitale databases. De voormalige Oost-Duitse Stasi zou er de vingers bij aflikken.

REKENINGRIJDEN

De maatregelen werden tot voor kort vrij geruisloos ingevoerd. Afgezien van protesten van enkele linkse politieke partijen, burgerrechtengroeperingen en het College Bescherming Persoonsgegevens (CBP), kraaide er geen haan naar. “Zolang je niets te verbergen hebt, is er toch geen probleem”, was het credo. Maar de overheid heeft met het rekeningrijden nu autominnend Nederland de gordijnen ingejaagd. Autorijders zitten er niet op te wachten dat de overheid al hun bewegingen nauwlettend volgt en centraal opslaat. Minister van Justitie Ernst Hirsch Ballin probeert de boel te sussen. Alleen in het geval van zware vergrijpen zouden politie en Justitie toegang tot de gegevens uit het kastje kunnen krijgen. Maar de geschiedenis leert dat de overheid de bevoegdheden altijd oprekt en dat iedereen moet vrezen voor een inbreuk op de privacy. Vooral de Telegraaf en de VVD keren zich tegen het rekeningrijden. Het doet natuurlijk wel wat bizar aan dat juist zij daarbij hameren op de privacy. Beide hebben zich immers nog nooit bijzonder bekommerd om de inperking van de privacy, integendeel. Enig opportunisme is hen dan ook niet vreemd.

VINGERAFDRUKKEN

Ook de opname van digitale vingerafdrukken in het paspoort leidde onlangs tot het nodige rumoer. Een actiegroep verspreidde namelijk in diverse steden op grote schaal huis-aan-huis-folders. Het ging om nepfolders die sterk leken op die van de overheid zelf. Daarin werd gemeld dat burgers gratis hun burgerservicenummer op hun arm konden laten tatoeëren. Dat zou identificatie een stuk makkelijker maken. De actie beoogde de burger te confronteren met de risico's van de opslag van vingerafdrukken in een centrale database. En de actievoerders wilden een brede discussie aanwakken over het nut en de juridische legitimiteit van de database en de

toenemende verzameldrift van de overheid in het algemeen. Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken Ank Bijleveld zat vanzelfsprekend niet te wachten op zo'n discussie, en bestempelde de folder wegens associaties met de Shoah als “smakeloos”. Ze deed aangifte tegen de makers ervan. Die aangifte is kansloos, omdat het een persiflage betreft. Op internet-fora veroorzaakte de folder veel ophef. Een enkeling noemde de associatie met de Shoah ongepast, en daar zit ook wel iets in. Maar de meeste mensen, zelfs die op rechtse websites als de Telegraaf, begrepen de intenties van de actievoerders dondersgoed en gaven uiting aan hun afschuw over de doorgeslagen controledrift van de overheid.

AFLUISTERPRAKTIJKEN

In november werd er in de Tweede Kamer ook gedebatteerd over de af luisterpraktijken van de staat. Daarbij bleek dat het Openbaar Ministerie in 2008 maar liefst 26.425 telefoonnummers heeft laten af luisteren. Dat kwam neer op een gemiddelde van 1.946 taps per dag. In de eerste helft van 2009 tapte de staat gemiddeld zelfs 2.254 telefoonnummers per dag. Overigens zijn de taps van inlichtingen- en veiligheidsdiensten als de AIVD nog niet eens in de cijfers opgenomen. Deze aantallen taps zijn veel hoger dan in buurlanden. België luisterde in 2008 bijvoorbeeld in totaal 3.603 telefoonnummers af en het Verenigd Koninkrijk 1.881. In heel de VS werd er slechts 2.208 keer getapt. Nederland is daarmee wereldkampioen af luisteren, en dat is niet iets om trots op te zijn. Voorafgaand aan het debat stuurde de privacywaakhond Bits of Freedom (BoF) een brief aan de Tweede Kamerleden. Daarin stelde de organisatie dat “het Nederlandse aftapbeleid schadelijk is voor de privacy, de rechtsstaat en de veiligheid”. De Kamerleden moeten het beleid dan ook “op de schop nemen”, aldus BoF. Een aantal politieke partijen zette tijdens het debat grote vraagtekens bij de af luisterpraktijken. Maar minister Hirsch Ballin lijkt van geen wijken te weten. Hij wil enkel een onderzoek starten naar de effectiviteit van de taps.

ELEKTRONISCH PATIËNTENDOSSIER

Ook de invoering van het elektronisch patiëntendossier (EPD) ligt weer onder vuur. Uit uitgelekte notulen blijkt dat de computersystemen van ziekenhuizen onvoldoende beveiligd zijn tegen hackers. Zo zouden alle gegevens van patiënten op straat kunnen komen te liggen. Daarbovenop krijgen maar liefst 500 duizend zorgverleners toegang tot het EPD. Die kunnen dus alle gegevens van alle patiënten in Nederland inzien en dat garandeert misbruik. Na invoering van het EPD zal het hoogstwaarschijnlijk een paar uur duren voordat een van de pasjes en pincodes om in het systeem te kunnen inloggen in verkeerde handen valt. Gezien alle risico's hebben Nederlandse huisartsenverenigingen inmiddels aan minister van Volksgezondheid Ab Klink gevraagd om voorlopig van het systeem af te zien. Maar die houdt vooralsnog voet bij stuk. De invoering van het EPD moet nog door de Eerste Kamer geloodst worden. Meerdere senatoren dreigen het wetsvoorstel hun steun te onthouden, mede omdat huisartsen het praktisch onuitvoerbaar vinden.

Gerrit de Wit

Doorbraak

Doorbraak is een linkse basisorganisatie die strijdt voor een ecologisch duurzame wereld zonder uitbuiting, onderdrukking en uitsluiting. Daarom vechten we van onderop tegen het kapitalisme, het patriërchaat, racisme, nationalisme, religieus fundamentalisme en militarisme. Doorbraak is een gezamenlijk initiatief van zogenaamde “allochtonen” en “autochtonen”, juist om het denken in zulke etnische verdelingen te doorbreken.

Doorbraak wil af van de gecreëerde scheidslijnen en streeft naar een rechtvaardiger wereld. Hoe die er precies uit moet gaan zien? En hoe we daar willen komen? Dat willen we gaandeweg en samen met anderen bedenken en bevechten. Daarbij halen wij onze inspiratie uit de strijdbare traditie van socialistische bewegingen. Doorbraak staat daarbij symbool voor de wens om vastgeroeste indelingen in allerlei hokjes te doorbreken.

Klinkt dat goed? Heb je interesse? Wil je meedoen? Bel of mail ons dan gerust.

ADRES

Website: <www.doorbraak.eu>

Mail: <doorbraak@doorbraak.eu>

Adres: Postbus 901, 7400 AX Deventer

Telefoon: 06 4120 6167

Giro: 33.89.627, t.n.v. Doorbraak.eu, Deventer

LOKALE CONTACTEN

amsterdam@doorbraak.eu

deventer@doorbraak.eu

leeuwarden@doorbraak.eu

leiden@doorbraak.eu

nijmegen@doorbraak.eu

oss@doorbraak.eu

wageningen@doorbraak.eu

KRANT

De Doorbraak-krant verschijnt tweemaal maandelijks en wordt uitgegeven door stichting Gebladerte <www.gebladerte.nl>.

Abonnee worden? Maak 25 euro over op giro 95225 t.n.v. stichting Gebladerte te Leiden o.v.v. “abonnee”.

Vermeld duidelijk je adres.

Minima kunnen volstaan met 13 euro.

Losse nummers kosten 3 euro.

Lay-out: Zwart op Wit, Delft

Drukkerij: Albani, Den Haag

ISSN: 1877-8186

MAIL-LIJST

Wil je in de tussentijd op de hoogte blijven van Doorbraak-activiteiten?

Mail dan “Doorbraak Info” naar

<doorbraak@doorbraak.eu>